

Unschild E.
fegyvergyára és kereskedése
 Pesten, váci-utczán a „levélhez“
 és új fiók-raktára a kerepesuti bazárban, a nemz. színház-
 zal szemközt,
 ajánlja „saját készítményü“ s a legjobb s a legújabb szervezett
Lefauchaux és Lancaster vadászfegyvereit
 finom sodrony és damasz-csővel, gyönyörűen véve, ezüsttel vagy arany-
 nyal berakva:

Lefauchaux-puskák 60, 70, 80, 90, 100 és 120 fűjával.
Lancaster-puskák kakas nélkül a legjobb és legújabb
 systema szerint 90, 100, 150 fűj. 881 (3-9)
Lüttichi Lefauchaux-puskák a legelső és leghíresebb
 gyárból 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fűj. Mindennemű vadász-
csapantus-fegyverek

Egyszerű fegyver	7-10 ft.
Kettős fegyver patentesavarral és keményen forrasztva	13-16 "
Lüttichi kettős fegyver drótesóval (Rubán)	20-25 "
Kettős fegyver zsinór vagy damasz-csővel	25-45 "

REVOLVEREK.
 Lefauchaux legjobb systema 6, 10, 18, 21 és 30 lövéssel, egyszerűen, valamint
 legényesebben kiállítva, 8, 10, 12, 15, 20, 30, 50 és 60 ft.

Terczerolok egy pár 2 ft., kettős 4 fűtől fölfelé.
Lefauchaux és Lancaster puska-töltények
 Gevelót J.-től Parisból és mindennemű védőfegyver.
 Minden nálam vásárolt fegyver pontos lökéssége és szilárd munkáért jól
 állók, s nem tetszés esetében egy hó alatt becsapódhat.
 Levélbeni megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Régi pénzeket
 és mindennemű régiséget, drágakövet,
 lovagló és nyeregzsuzamokat lotába-
 rakkal együtt, arany ezüst és drága-
 kövekkel kirakva; továbbá gyöngyöt,
 szneskövet, aranyat, ezüstöt, ásványo-
 kat vesz és cserél a legmagas áron.
Régiségek és természetiek
irodája.
 Pesten, Dorottya-utca a Lloyd épü-
 letben, 14. sz. a.,
 hol egy nagy választéku raktár mindennemű
 régiségek, régi pénzek, gombok, óvek
 és mentekötőkötől a legolcsóbb áron, egy-
 szintén egy nagy raktár ásványok, lep-
 kék, bogarak, madárborók, tojások,
 szemüvegek is találhatók. 860 (3-4)

Heckenast Gusztav könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megje-
 lent és minden könyvruhánál kapható:

TÖRVÉNYEK
 és
HIVATALOS RENDELETEK
 gyűjteménye,
 a nemzeti felelős kormány visszaállításától fogva.
 Kiegészítő jegyzetekkel.
 Szerkeszti
ÖKRÖSS BALINT.
 hites ügyvéd s magyar királyi igazságügyi miniszteri titkár.
 1867-ik év hét füzetben, egy-egy füzet ára **50 kr.**
 Ugyazaz egy 38 ivre terjedő kötetben ára **3 ft.**

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztav. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Epen most jelent meg Heckenast Gusztav
 könyvkiadó hivatalában (Pesten, egyetem-
 utca 4-ik sz.) és minden könyv kereskedés-
 ben kapható:

Tompa Mihály.
Virágregék.
 Negyedik kiadás.
 Színyomatú czimvel.
 8-rét 320 lap) fűzve 2 ft. 50 kr., vászonba
 kötve 3 ft. 60 kr., diszkiadásban 5 ft.

Killán György
 pesti kiadó-könyvruhánál megjelentek és
 minden hiteles könyvruhánál kapható:

Zsilinszky Mihály. A magyar költészet
 és szónoklati kézi könyve. A költői és
 prózai irány elméletének vázlatát, a magyar
 irodalom remekének műemlékeit és fájok
 szerinti rendezett válogatott példával s
 az illető írók rövid életrajzával. Főtanodai
 és magán használatra. Nagy 8-rét 35 ív,
 560 lap fűzve. Ára 2 ft. 50 kr. osztr. ért.

Tarnóczy Tivadar. A magyar irodalom
 és szellemi fejlődésének története. Ki-
 sérvé jellemző olvasmányokkal a szülő
 művek minden neméből és fájából. Főgm-
 náziumok, lyceumok és főreáliskolák szá-
 mára s magán használatra. I. kötet: Os-
 t. Közép- és Ujkor. — Nagy 8-rét, 184
 lap fűzve. Ára 1 ft.

Tarnóczy Tivadar. A magyar irodalom
 történet folytatása. Kisérvé jellemző ol-
 vasmányokkal a szülő művek minden ne-
 méből és fájából. Közép tanodai haszná-
 latra. II. kötet: Legújabb kor. — Nagy
 8-rét, 184 lap fűzve. Ára 1 forint

Kiss Lajos. Schultz. Ferdinand kisebb
 latin nyelvtana. A második javított kiadás
 után. Harmadik javított kiadás. — Nagy
 8-rét, 282 lap. Ára 1 forint.

Kiss Lajos. Gyakorlókönyv. De. Schultz
 Ferdinand kisebb latin nyelvtanához. A
 betédik javított kiadás után. III. javított
 kiadás. — Nagy 8-rét, 240 lap. Ára 1 ft.

Dibanyi Zsigmond. Olvasó-könyv gym-
 náziumi és reáltanodai első és második osz-
 tályok számára. Második bővített kiadás,
 8-rét 270 lap, fűzve 60 kr.

Warga János. Magyar nyelvtan. Első
 rész: Szótan (Alaktan). Az I. és II. gym-
 náziumi osztály és az ezekkel párhuzam-
 ban álló reáliskolák számára. 6-ik javított
 kiadás. 8-rét, 115 lap fűzve. Ára 50 kr.

Warga János. Magyar nyelvtan. Másod-
 dik kötet: Mondattan az irány- és verstan
 elemekkel összekötve. A III. és IV. gym-
 náziumi osztály s az ezekkel párhuzamban
 álló reáliskolák számára. 4-dik javított
 kiadás. — 8-rét, 105 lap fűzve 50 kr.

Zsilinszky Mihály. Az egyetemes törté-
 nelem főbb eseményei. Előirati vázla-
 tok. Vezérfonalul a történelem első taní-
 tásához. 8-rét fűzve. 1-ső rész 6-koor 60 kr.
 u. p. 2-ik rész közép- és ujkor 80 kr. u. p.

Kiss Lajos. Curtius görög nyelvtana.
 III. javított kiadás. Első rész nagy 8-rét,
 260 lap, fűzve 1 ft. Második rész Mon-
 dattan. II-ik javított kiadás. — Nagy 8-rét,
 192 lap fűzve. Ára 1 ft.

Kiss Lajos. Schenkl görög elemi olvasó-
 könyve Curtius nyelvtanához. Harmadik
 javított és tetemesen bővített kiadás.
 — Nagy 8-rét, fűzve 1 ft. újpénz.

Kiss Lajos. Olvasmányok Xenophon
 Anabaszától. melyeket Schenkl után
 kezdők számára magyarázó jegyzetekkel
 és szótárral ellátott. Nagy 8-rét, borítékba
 fűzve 80 újkr.

Ponor Thewrewk Emil. Homer Iliás.
 IV. Enek Nagy 8-rét, fűzve 30 kr. u. p.
Somheryi (előbb (Schrock) Ferencz.
 Egyetemes világtörténet. A felgymnáziumi
 ifjúság használatára. — I. kötet:
 Ókor. Ötödik javított kiadás. 8-rét fűzve
 1 ft. — II. kötet: Középkor. Negyedik
 jav. kiadás. 8-rét fűzve 1 ft. — III. kötet:
 Ujkor. Harmadik javított kiadás. 8-rét
 fűzve 1 ft.

Trautwein N. János. Magyar olvasó-
 könyv az algymnáziumok és reáltanodák
 számára. III. rész. Negyedik kiadás. —
 Nagy 8-rét, 234 lap, 90 kr.

Dr. Otto Emil után fordította Raye Lajos
 Magyar-francia nyelvtan. Két
 részben. I. rész. Második javított kiadás.
 8-rét, kötve 1 ft. 20 kr. II. rész. 8-rét,
 kötve 1 ft. 20 kr. u. p.
Magyar- és Erdélyország térképe. Az
 alkotmányos fölmozgás szerint, a va-
 suti vonalokkal. Negyedik kiadás 15 kr.
 u. p. Kötve három statisztikai táblával 25
 kr. u. p.
Nyugoti és keleti félgömb. Kis 4-rét. Ára
 873 (2-2)

Pest, szeptember 4-én 1870.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
 Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy
 többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. —
 Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 újkraczár.

Palikao gróf.

Forradalom és külháboru egyaránt nagy
 s kétes kimenetelű krízisek a nemzetek éle-
 tében. Amabban a politikusoké, emebben a
 katonáké az intéző szerep, de a tulajdonképi
 tényező maga az egész nemzet. A forradala-
 lomból gyakran nővi ki magát háboru, s
 ilyenkor mit a politikusok terveztek, a ka-
 tonák végzik be; ellenben háboruból ritkán
 lesz forradalom, ha csak katonai nem, melyet
 inkább a tábornokok, mint a seregek csinál-
 nak. De a külháboru veszélyei előtt a forrad-
 almi törekvéseknek el kell hallgatóniok.

A mint egy hatalmas, vagy éppen győztes
 ellenség tör valamely nemzetre,
 ha ez akkor forradalmat rö-
 g-tűnöz, ez által csak megkönny-
 nyíti az ellenség diadalát, s el
 van veszve. Ilyenkor békét
 kell hagyni a belső viszálynak,
 s egyesülten törni a betolakodó
 ellenségre. Mert meg van írva,
 s örökké igaz marad, hogy:
 „Két veszedő közt a — har-
 madik örül.“

A francziáknak is megvan
 egy ilyen régi ugynevezett
 „házi pörpatvarok,“ — de egész-
 séges ösztönük — még eddig
 legalább úgy látszik — azt su-
 gallja nekik, hogy most csak
 végezzenek előbb a porosz si-
 sakkal, és majd aztán, ha akkor
 is jónak látják, ünnepélyesen
 és végleg ellökhetik azt a —
 házi sipkát, mely az idegen
 sisak ellen gyöngének bizo-
 nyult . . .

Addig is azonban, megle-
 pőleg finom tapintattal, zaj
 nélkül, nyugalomba helyezték
 a császári „kappit,“ — s intéz-
 zik rettentesen meggyűlt ba-
 jaikat maguk a vakmerő ide-
 gennel.

És ekként, a mint a tény-
 állásból sejtethető, egész csönd-
 ben, egy kis előleges, szelid
 forradalom már végbe is ment
 volna a forradalmak vezér-fővárosában, a
 mennyiben a husz éven át oly korlátlan
 hatalmu császárról most csak nagy ritkán
 olvasunk egy-egy félték táviratban annyit,
 hogy valami harmad-osztályu waggonban

ez s ez faluból amamba a faluba utazott, —
 a mire elegikus búskomolysággal gondoljuk
 el, hogy: sic transit gloria mundi! — de
 egyébiránt a „nagy nemzet“ maga vette
 kezébe a hatalmat, a megtámadott haza vé-
 delmét kitünőbb katonáira bízta, egyelőre a
 főhatalmat is egy erlyéről s genialitásáról
 ismert tábornoknak adván át.

Egyelőre mondjuk, mert oly nagy veszély
 idején, mint a minöben most forog Francia-
 országot, a legcélszerűbb kormányalak a ka-
 tonai diktátorság, egy oly ember kezében,
 kinek tekintélye oly annyira magasodjék ki

megérdemi, hogy a nemzet elnöki székébe
 üljön, miután megszabadította az országot
 azon — még fenyegető kilátásában is szé-
 gyenteljes sorstól — hogy az idegen győző
 nevezzen és iltessen urat a nyakára . . .

Gróf Palikao tehát voltaképen csak egy
 rövid történeti mozzam, de mindenesetre
 oly nagy mozzam emberének tekinthető, hogy
 már a bizalom, mely őt e polczra emelte,
 nem közönséges dicsőséget körít hetvenhat
 éves ősz feje köré, s még nagyobb lesz e
 dicsőség, ha e szerföltött nehéz napokban e
 bizalomnak megfelelő.

PALIKAO GRÓF.

minden többi főbb szereplő föltött, hogy
 ellenében minden vetélkedési cselszövény
 egyáltalán lehetlen legyen. Ezen egyéniséget
 valószínűleg a legközelebbi francia diadal
 fogja bemutatni a nemzetnek, a ki aztán

egy arab golyója, és onnan nem is hurcol-
 kodott ki mai napig sem. Ennek következ-
 tében hangja kissé meggyöngült, de egyéb-
 kint „föl se veszi.“
 A miniszteriumba lépte óta, mint a hi

vatalnokok mondják, ott még ember-emléket óta a dolgok ily gyorsan nem folytak. Minden üres formásnak, hagyományoknak, előzménynek egyszerre véget vetett, s most egy óra alatt végzik, a mi máskor nyolcz-napi munkába került.

Ennélfogva a helyzet emberének tartják, kit a baloldal és Gambetta is üdvözöltek. Biznak veszemében, s tudják, hogy „nem dolgozik a porosz király számára.“

Hidegvérűsége rendületlen. Soha sem hirtelenkedik, a mi egyébiránt természetes oly embernél, kiről a szó legtágasabb értelmében elmondhatni, hogy háromnegyed százados életén át három világrészben élt harczi kalandok közt, ugyancsak sokat látott, sokat megért. Ő fogta el ezrede élén 1847-ben Abd-el-Kadert a puszták oroszlánát, „mint akkoriban nevezék, s ő foglalta el 1861-ben China fővárosát, Pekinget, a hol az angol diplomácia ellenére a kínai császárral alkudozott.

Itten katonái az „ég urának,“ a „mennyei birodalom“ császárájának egy nagy városhoz hasonlító, kincsektől roskadozó nyaralóját vették be rohammal, mely győzelmé szerezte neki a Palikao nevet és a grófi címet, de másfelől azon elterjedt gyanúsítást is, hogy ott sok kincset szerzett, a mit mostanában az ellenséges porosz lapok nem is késnek ellene fölhasználni, s oly hévvel vádolják zsákmányszómját, mintha épen a Chinában kezére jutott zsákmányt irigyelnek tőle; a mi elég jellemző, épen akkor, midőn bizony a győztes porosz sem rest az elfoglalt francia departementek-okat a háború zsarolásaival s borzalmaival bővségesen megismertetni; s épen a poroszok egyik híres hőse, Blücher volt, a ki, midőn a londoni Sz. Pál temploma tornyából az óriás városra alátékintett, fölkiálta: „Welch ein Plündern!“ („Mennyi fosztogatni való!“)

Egyébiránt még az elfoglalt német közlönyök leírásai is úgy tüntetik föl, származása és kalanddús katonai pályája annyira rejtelmes mendemondák keringenek, hogy érdekesebb regényhőst egy Hugó Victor sem kívánhatna.

Megbízható francia források hiányában mindezekből még csak annyit, hogy családneve *Cousin Montanban* Fülöp Sebestény, született 1794-ben, mások szerint 1797-ben, s igen elterjedt vélemény szerint Lajos Fülöp király fia volna. 1840-ben százados volt a hadseregben, de azon gyanu folytán, hogy Bonaparte Napoleon Lajos herceggel a Boulogneban kikötött trónkövetelével összekötésben áll, Afrikába küldetett, a hol a legnagyobb bravurokat követhette el, mert már 1846-ban a híres afrikai vadászok (Chasseurs d'Afrique) második ezredének parancsnoka lett.

Ugy látszik azonban, hogy épen nagy merészsége a mennyire emelte katonai hírnevét, de másfelől sok bajba is sodorta, mert vagy két ízben volt már hadi törvényszék elé állítandó, s mindegyikből csak a politikai helyzet hirtelen változása mentette ki. Abd-el-Kader elfogatása után nem kívánt előléptetést, a mi egy francia katona részéről az önmegtartózkodás legmagasabb fokának tartható. Aligbiránt maradt mint ezredes, és neje birtokait oly sikerrel kezelte, hogy e tartomány egyik leggazdagabb birtokosává lett. Állítólag itteni önkényes tulszioru eljárásaiért, később pedig Napoleon Lajos melletti erőlyes buzgólkodásáért Pelissier törvényes vizsgálót rendelt ellene, s Cavaignac már el is küldte neki fölmentését, midőn III. Napoleon a köztársaság elnökévé választotta. Ennek következtében pöre abban maradt, sőt 1855-ben osztálytábornokká lön kinevezve. A sok ellenmondó adat homályából

mint senki által kétségbe nem vont bizonyosság állítható föl, hogy rendkívül bátor, genialis csapatvezér, de amellett tulkevény, erőszakos parancsnok, s hogy Napoleonnak egész életén át egyik legendületlenebb hive volt, kiben a császár is mindig bízott, s őt a gyakori cselőzvények ellenében állhatatosan pártolta. Chinai győzelmé után nemzeti adományozással is akarta őt jutalmazni, de a kamara ellenzésén e szándéka megtörtött, s ekkor fakadt volna a császár az éles megrovására, hogy: „hadvezérek megjutalmazásában csak veszendő népek fősvénykednek.“ Utóbbi időben Limogesban parancsnokolt.

Jelenlegi földadata: a tulszámú porosz hadak ellenében minél rövidebb idő alatt, minél nagyobb számú hadsereget teremteni elő, s erre a főbbiek után, ugy látszik, ő a legalkalmasabb ember. Páriszt megvédeni ugyan meglehetősen nagyobb földadat, mint Pekinget bevenni, noha ez sem lehet gyekekjárték, de ha ez sikerül, akkor az ősz vezér elmondhatja az ókori görög hőssel: „halj meg Diagoras, mert szebb napod soha sem lesz életedben!“

P á r i s.

I.

Talán még néhány nap s a távirtda hozza a hírt: Páris ostromzár alatt! Hatalmas hadoszlopokban közel már az ellenség a világ első városa felé, de hatalmas védelemre készen fogja találni az: népet elszántan, erődítéseit felszerelve, katonáit harcra készen, s bizonyára nem egy vitéz ezred fog véres fővel visszatérni Páris egerdőtől, veszteségeit, mint Metznél, a megmaradtak számával határozva meg. De fog-e Páris is szenvedni tudni, egy világváros milliónyi népességével képes-e ostromzár kiállani, az ott oly busásan képviselt zavargó elemek nem fognak-e a zavarosban halászni akarni — szóval, fogja-e magát Páris védeni tudni? Azt akarjuk hinni, hogy igen, s az előlejek még eddig legjobbat hagyunk remélni. Páris már 66 év óta nem látott ellenséget falai alatt, egy hosszú béke s győztes háborúk, melyeknek csak sebesültjeit s diadalmi jelvényeit láthatá, a tudat, hogy a győzelem sergeinek zászlójához van kapcsolva, hogy három világrész hajlott meg sasai előtt, hogy a világ első katonái örököden nyugalma és jóléte felett, a gondatlanság, mondhatni könnyelműség-jellegét ölték e városra.

Ezelőtt három évvel a világtárlat a föld minden népet és iparát békés versenyre egyesíté itt; nagy volt a küzdelem, de eszközei nem gyilkosok, katonái a munkások legiói; zászlajukon: béke s haladás! Már akkor is nagy figyelem volt fordítva a kiállítás harci és tengerészeti részére, s nem egy francia és angol tekintett aggódva a poroszok által kiállított óriás Krupp-féle ágyura, mely valóságos szörnyetgként látszott a körülé pezsgő békés életre lenézni; tán sejtette az öreg, hogy nem sokára neki is lesz beszélni valója, s ha ő szól, majd elhallgat a többi mind; ki tudja, nem tesz-e újra látogatást Párisban s ott hagyja az északnémet partokat, hogy Páris Notre-Dameját rendítse meg irtózatos lövegeivel.

Páriszt a megszállás nem találja készületlenül, az első szerencsétlen napok után megkezdődött a mozgalom védművei körül, s ha az intézködés erőlyesen s lelkiismeretesen láttak munkájukhoz: ma ugy hadi felszerelés, mint élelmezés tekintetében elég lehet tve arra, hogy Páris hosszabb megszállást és kemény ostromot is képes legyen kiállni. Páris ma egy nagy kaszárnyához hasonlít;

mindenütt harci készülődés, előjátéka a készülő drámának. A kiállítás palotáját ágyuk és mozgó nemzetőrség foglalták el, a boulevardokon társzekerek robognak végig, a párisiak kedvenc helye a boulognei erdő elhagyva néz talán nem soká bekövetkező elpusztítása elé, s a ki még Párisban maradt, siet ki az erdőkhöz, hol folyik a munka éjjel-nappal.

Feltűnő és jellemző különbség a régiebb és újabb háborúk közt, hogy míg azok egyes tartományok megszállásával, hadseregek szétverésével megelégedtek, ezekben a főcél mindig az ellenség főváros elfoglalása, a haditervek végpontjaikban itt találkoznak, s minden, mi előbb történik, csak eszköz ama cél elérésére. Azt hiszszük, nem csalódnunk, midőn ebben jelét látjuk azon fontos befolyásnak, melyet rendezett államokban a közgazgatás gyakorol a népelet minden ágaira, az egész test szervezetére. Ha ez meg van törve vagy lenyűgözve, az egyes részek képtelenek tovább működni, ha a szív találva van, a vérkeringés megszűnik.

Mennyivel inkább áll ez Párisra, a centralizáció mintá államának fővárosára nézve. Századok rendszeresen dolgoztak azon, hogy Páris Franciaországnak ne csak feje, de szíve is legyen. Még a tudomány és művészetet is magával ragadta ez áramlat, áthatotta a politikai s társadalmi élet minden ágát, s befolyását a népelet legparányibb mozzanataig érezhetővé tette, ugy hogy ma már igazat adhatunk a párisinak, midőn azt mondja: Paris c'est la France!

Franciaország s a jelen háború sorsa, legtöbb valószínűséggel Páris falai alatt dől el; lássuk röviden, mi van ezekre már eddig is a harcok történetének véres betűivel felírva, nemsoká ugyis új lapot nyit meg számára Clio.

Páris magvát Ile de Paris (Páris szigete) képezi, ide a régi Lutetiába menekültek a Párisi törzsek aggyasztói s gyermekei háború időkben, itt tarták a Druidák mysteriumait. Fekvése a széles párisi medencében s így a mindenfelől könnyen hozzáfuthatás már korán központi helylyé emelték. Julius Caesar 54-ben Kr. e. ide gyűjté egybe a gall törzseket — s ugyan? ő a hely stratégiai fontosságát felismerve, a Cité-szigeten a háború alatt szétrombolt helységet felépítette s megerősítette — s így Páris első erődítvényeit Julius Caesarnak köszöni.

Római idökre nem sok emlékeztet Párisban, bár több római császárnak székhelye s több legiónak állomása volt. A pogány Isten-ségek örökébe keresztény templomok jöttek, a rómaiakat frankok váltották fel (486) s még a régi Lutetia név is helyet engedett „Parisii“-nak. Tényleg már előbb, névleg Capet Hugo alatt (987) lön Frankhon fővárosává s a normanoktól sokáig és sokszor zavart kereskedelmének felszabadulta után, folytonos lendületnek s virágzásnak indult, és már ez időben kivált híres Sorbonne-ja (egyeteme) által nagy szerepet kezd játszani a civilizáció történetében. A mennyire érdekes lenne Páris történetét ez irányban s annyi másban is figyelemmel kísérni, ma ez legalább is időszerűtlen volna; hisz minden figyelmet a háború köt most le s az olvasó a harczi Páris, az erősséget kívánja ma megismerni.

Páris legelső jelentékenyebb erődítéseit Fülöp Ágost (1180—1223) emeltette, ki hatalmas báróival folytonos küzdelemben s az angoloktól féltében, midőn kereszties hadjáratára indult, meghagyta Páris polgárainak, hogy városukat kerítsék körül és erősítsék meg. Így készült egy 7—8 láb széles, 500 torony és mély árok által védett köfal a város körül; ezenkívül még a Szajna is

hatalmas vaslánczokkal elzárták, s így Páris az akkori hadászati viszonyokhoz képest teljesen véltető állapotba helyezték el. — A harc mesterkége tökélyesbülvén, s Páris területileg s népesség tekintetében folyton növekedvén — új erődítések szükségé merült föl, s így emelkedtek Aubriet Hugo vezetése alatt (1367—83) új sánczok és árkok, melyek a Billy toronytól a Szajnáig nyultak, s erős támaszra találtak az 1370-ben épült, eredetileg a királyi kincstár őrzetere s Páris védelmére rendelt, később oly gyászos hírre emelkedett Bastilleben s egy a St.-Louis sziget csucsán épült fa-erődben.

A 15-dik század egész Franciaországja s kivált Párisra nézve, mely már akkor Franciaország szíve volt, a kísértések s viszontagságok özönét borította. Egyfelől folytonos belviszály és polgárháború, majd a király állott föuraival szemben, majd hatalmas pártok dúlták a védtelen országot, másfelől az angol invasio csapásai voltak a tűzpróba, melyből Franciaország mint edzett kard került elő, megvívni kész a világgal s hatalmát a napéhoz mérve. — Páris sokat szenvedett e korban, 1417-ben a burundi herceg foglalta el, 1420-ban az angolok, míg 1429-ben az orleansi szüz d'Arc Johanna hasztalan kísérté meg visszafoglalását, mi csak 7 évvel később sikerült Du-noisnak. A város óriás emelkedése I. Ferenc hősies uralkodása alatt veszi kezdetét, ettől fogva központja lett mindennek, mi Franciaországban szép, nagy és nemes. E király tudomány- és művészetek iránti előszeretete tudósokat s művészeket gyűjtött össze, Páris a beaux-esprits-ek találkozósi helye lett s az Olaszországból már-már kiköltözött mûz-szák itt vonták meg magukat; itt kezdődik Franciaország szellemi nagyságának fénykora, mely tetőpontját XIV. Lajos pompaszerető udvarában érve el, korát annyira tulszárnyalta, hogy sok téren még ma is a jelen haladás alapjául, a mai európai civilizáció fundamentumául tekinthető.

XIV. Lajos nagy háborukat viselt, marsalljai minden idők első hadászai közt lesznek emlitve, s épen ugy előzik meg Nagy Frigyes vezéreit, mint I. Napoleon marsalljai a Moltkékat és Steinmetzeket. Akkor is, mint ma, Franciaország volt az iskola, s ezért hívják őket „első nemzet“-nek; előljárt haladásával s eszméivel.

A Fronde és Hugenották háborúiban Páris gyakran volt megszállásoknak kitéve, ostromolva és bevéve. E háborúkból két episód adott alkalmat a francziáknál annyira kedvelt történeti mondás (mot) előállítására. A bearni herceg a hugenották utolsó vezére, a később oly kedvelt s népszerű IV. Henrik ostromlá Páris, ez kész volt kapitulálni, ha a király misére megy. IV. Henrik inkább észélyes politikusként, mint bigott fanatikus, azt felelte: „Paris vaut bien une messe!“ („Egy misét csak megér Páris.“) A francziák másik nagy uralkodója XIV. Lajos hasonlólag fegyverrel kezében állott Páris előtt, unokahuga Gaston herceg leánya a Bastille-t védte, s midőn ez, kinek reménye volt, hogy XIV. Lajos nőül veendi, ágyuival a Bastilleről ellenében beleszólt a falak előtt s elővárosokban dühöngő csatába, XIV. Lajos, mások szerint Mazarin bibornok azt a megjegyzést tette rá: „Ime egy nő, ki ágyugolyóval ölte meg férjét.“ XIV. Lajos erős kezefélen tartá nemzetét, a pártviszály megszűnt, egész Franciaország egyesült a szolgaságban s a szabadságrt, melyet honn elvesztett, külföldön szerzett harci babéran keresett kárpótlást.

XIV., XV., XVI. Lajos sokat tettek ugyan Páris emelésére, így XV. Lajos (1726) új körfalakkal látta el, XVI. Lajos alatt a

maig is fenálló, s különösen a csempészet ellen rendelt 31³/₄ láb magas s körülbelől 10 láb széles falakat építették, de a nemskára bekövetkezett világröndítő események Páris falain belül folytak le, s maga a párisi nép ostromolta és rontotta le a Bastille várát. E nép ez időtől kezdve jobban félt saját zsarnokait, mint a küllelenségét, s ezért mindig erőlyesen ellenszegült Páris megerősítésének, hisz csak egy mozdulatba került s az ágyuk a város ellen lehettek irányozva s Páris a többi Franciaországtól elszigetelve.

1792-ben a szövetséges hadseregek s az emigránsok betérése félelembé ejté Franciaországot, Verdunnek a poroszok által elfoglalatása az izgalmat Párisban tetőpontjára emelte. A nemzet felkel s leveri a betolult ellenséget. — Valmy és Jemeppe napjai megmentették Páris s a francia köztársaságot, ott Kellermann a poroszokat, itt Dumouriez az osztrákokat verte győzelmesen vissza.

I. Napoleon diadalmas hadaival Európa majd minden fővárosát meglátogatta, 1814-ben kedves cousin-jei visszaadták a látogatást, sőt neki, a gazdának, ajtót mutattak, előbb Elba, egy év múlva Szent-Illona szigetére. Bár az akkori erődítetlen város korántsem hasonlítható a mai erődített Páris-hoz, nem tartjuk érdektelenné hosszasan időzni e két támadás történeténél: nem soká talán újra hallani fogjuk az ott szerepelt neveket, így legalább ismerősökre találunk bennök.

Mig Napoleon a Laon és Arcis sur Aube melletti vereségek után az ellenség jobb szárnya és háta mögé St.-Dizier felé vakmerő visszavonulását kivitte, az egyesült ellenséges hadak, körülbelül 80,000 emberrel 1814. márcz. 29-én Páris előtt álltak, egy részök Blücher által a város északi részén a soissons ut és az Ourcq csatorna közt foglalt állást, a másik Schwarzenberg alatt a város keleti részén a megszálló had balszárnyát képezte. A Marmont, Mortier és Compans által vezényelt védsereg 30—32,000 emberből állott, kiknek támogatására 10,000 főnyi gyakorlatlan s meg nem bízható nemzetőrség volt rendelve. A császár helyett a fővezérletet Bonaparte József vette át. Napoleon a város bejárait ideiglenesen megerősítette volt, s nagy volt a bizalom tarthatóságukban. Marmont és Compansra a keleti vonal a belleville-i és montreuil-i magaslattal, Mortier-re az északi Montmartre-val lön bízva, tartalékban s a város sorompóhoz a nemzetőrséget rendelték. Az egyesült sereg felállítása szerint Blüchernek az északi, Schwarzenbergnek a keleti vonal elfoglalása jutott osztályrészül, mig Rasnynál Guylai és a württembergi koronaherzeg hadteste voltak felállítva, Napoleonnak a Marne folyón átkelését megakadályozandók, ha Páris segítségére akarna sietni.

Alig foglalta el Marmont állását, midőn 30-ikán reggel 5 és 6 óra között Barclay de Tolly orosz tábornok hadteste Pantin és Romainville felől megkezdte a támadást, de Compans (a bal) és Boyers (a jobb szárny) által hosszabb küzdelem után Pantin mögé visszavetett. E helységet a romainvillei erődvetel együtt megszállták a francziák s csak akkor voltak kénytelenek ez állást elhagyni, midőn Wittgenstein (orosz) a Marmont jobb szárnyán fekvő Montreuil-t 10 óra tájban bevette, mire Barclay a porosz gárdák élén Páris tövébe, a pantini sorompóig nyomult. E közben Blücher porosz előhadas megkezdte a támadást az Ourcq-csatorna közelében Mortier ellen, teljes haderejét csak 11 óra felé fejthette ki a Montmartre magaslattal szemben, mire Bonaparte József elhagyta a Montmartre-ot s a császárné és

kormánytanács után sietett, a fővezérletet s teljhatalmat a kapitulációra vezéreire bízva. De még csak most tört ki a csata teljes hevében; délután 3 óra táj Marmont és Compans a belleville-i magaslatra voltak szorítva megapadt seregükkel, mire Marmont fegyvernynyugvást kért, s nyert 2 óra oly feltétellel, hogy Páris sorompói mögé vonuljon. Az északi oldalon a Montmartre előtt fekvő La-Villette és La-Chapelle faluk darabig jó sikerrel lőnek ugyan York és Kleist poroszai ellen védeve, de egyre az orosz tartalék s a pantini sorompóig nyomult poroszok által támogatva az Ourcq-csatornán át La-Villette-be hatoltak, Horn porosz hadteste pedig La-Chapelle-t foglalta el, a francziák a város sorompói mögé kényszerültek vonulni. — Midőn orosz ezredek a Montmartre-t északról megkerülve, már-már ostromlásához kezdtek, tudta meg Mortier a József által adott felhatalmazást. I. Sándor csár feltétlen megadást követelt, Mgrtier csak tisztességes kapitulációra volt hajlandó.

A tanácskozások folyama alatt a tilalom daczára délután 4 órakor az oroszok ostrommal elfoglalták a Montmartre magaslatot s 29 ágyuját; már esti 6 órakor a parlamentairek Párisban voltak. 31-én reggel 2 órakor a kapituláció aláírva, a Napoleonhoz ragaszkodó csapatoknak szabad elvonulási lön engedve. — Páris a győztes uralkodók nagylelkűségére bízva, amazok még 16,000-nyi erővel Essonnes felé, ezek még azon délután 11-órakor 36,000 ember élén Párisba vonultak. Páris elfoglalása a védőknek 110 ágyujába s 4000 halottjába, a szövetségeseknek 9—10,000 halottjába került, s csak akkor tisztult meg újra az ellenségtől, midőn az első párisi béke megkötése utáni napon (junius 1-én 1814.) a szövetségesek kivonták a városból seregeket.

Nem soká új ostromot látott és szenvedett Páris, s újra martalécul esett idegen hódítóknak. Napoleon 1815-ben Elba szigetére menekült, ismét betette lábát Franciaország földjére, alig háromszázad magával, — de hogy két hónap múlva kétszáz ezer élén álljon szembe egyszer a végzet istenségével, s a harmadikban örök búcsút mondjon a szép földnek, mely dicőségét az ő nevével kötötte össze. A Waterloonál levett oroszánt üldözői nyomon követték, — s midőn visszalépett, utána mentek odujába, hogy végkép tehetlenül tegyék.

Az ideiglenes kormány a fővezérletet Davoust-ra bízta. Már ekkor a közfékvő falvak is el voltak sánczokkal s ütőekkel látva, de hasztalan! Blücher és Wellington kimélni akaráv a vérontást, elhatározták Páris megkerülését s északról intőzni támadást leggyengébb oldala ellen vagy a Normandiából jövő élelmi szerek utjának elvágása által birni feladásra éhező várost. Mig Wellington északon és keleten foglalt helyet, Blücher 1815. junius 30-án este St.-Germain felől átment a Szajna s Versailles vidékén összpontosítá osztályát. Innen jul. 2-án a meudoni és sévres-i magaslatokat elfoglalva tartott ellenséget Vaugirard és Montrouge felé nyomta s heves küzdelem után elfoglalta Issy-t.

Ez eredmények után a francia hadi tanács elismerte a város tarthatatlanságát, de Vandamme jul. 3-án egy utolsó kísérletet tett megvédésére s 10,000 emberrel Issy ellen nyomult, innen véres fővel visszaverve, még az nap este megkezdődtek az alkudozások, melyek előbb katonai egyezményhez, utóbb (nov. 20.) a második párisi békéhez, a Napoleonidák világtörténeti szereplése első részének e végfelvonásához vezettek.

Jelenetek a harcztérről.

A lélekrendítő szomorujátéknak, melynek színtere Franciaország északkeleti része s játszó személyzete a művelt világ két legműveltebb nemzete, már első jelenete is borzalommal tölthető el a néző közönséget. A forbachi csatát, mely a wörthivel egyidejűleg aug. 6-án vívatott, csak előjátékul tekinthetjük a nagyszerű tragédiának és mindazonáltal már az is elég borzalmas volt arra, hogy egész figyelmünket és minden részvétünket fölébressze.

A csatát megelőző napon rendetlen, kétségbeesett futásnak eredett a kis francia falucska összes lakossága. Képünk a forbachi menekülést ábrázolja. Egy angol napilap levelezője következőleg írja le a páni rettegést, mely a lakosokat a porosz katonák közeledésének hírére megragadta: „Itt voltunk mi e halálra ijedt népcsoport között s okosabbnak tartottuk velők menekülni és azokra bizni magunkat, kik a fő- és mellékutakat sokkal

tiszta tudatával mindannak, ami körülöttök és velők történik, tova tipogva, nem ritkán egy-egy kedvenc háziállatot vezetve és barátságos kéz után esengve, mely őket e borzasztó zűrzavarban vezesse; férjek nejjeiket ölben vevé avagy vállalkon apró magzataikkal (néha kettővel, hárommal) és biztatva kised családaikat bátorító és gyöngéd szavakkal stb. Az erdők mindenfelé jászavaktól viszhangoztak és mindenütt az idvezítőhöz és a szent szűzhöz intézett imák hallatszóttak. Lehetetlen szavakkal kifejezni e gyászos menekülésnek valóban szívet rázó szomorúságát egyszerűsággal szomorú nagyszerűségét. Ha csak egy pillanatig láthatná a világ az ilyen jeleneteket, fogadni mernék, hogy a háboru nem volna lehetséges többé; az a határtalan nemzeti büszkeség s Don-Quixote-i becsület-érettségre hetvenkedés, a királyok, császárok és államférfiak összevezett nagyraívása örökre számúve lennének egy ilyen látvány végtelen számalomra méltóságának és leírhatatlan szomorúságának emlékezte által.

melyekben katonai kórházak léteznek. Eközben a nehéz sebesülteket az ideiglenes tábori kórházakban veszik ápolás alá; azokat pedig, a kik csak könnyebbzerül karczolatot vagy sebeket kaptak, a szabad ég alatt szalmára fektetik a vasuti állomás közepében. Mikor megérkeztem, épen akkor indult el ismét egy vonat, de még vagy száz sebesült arról is lemaradt. Az irgalmas nének szüntelenül jártak-keltek ide s tova, jeget borogtatván a sebekre s kenyérral és üdítő italokkal kínálván a sebesülteket. Egy darab száraz fekete kenyéret a szegény betegek szivesebben és hálásabban fogadtak, mint a legpompásabb nyálánkságot. Valóban szívreható volt nézni, hogy igyekszik ellenség úgy mint jó barát egymást a szekerekre fölégíteni. Ugyanazon férfiak, a kik 48 órával előbb élethalál harcztot vívtak egymás ellen, most vetélkedve törekedtek egymásnak szenvedéseit valamit enyhíteni. Bele került jó két órába, míg valamennyi kocsit megtelt, s még így is nagyon sok sebesült maradt vissza éj-

Francia lakosok menekülése Forbachból.

jobban ismerhették, mint mi, és így mindenesetre tiszteltre méltóbb távolságba reméltünk juthatni a porosz czirkálók elől. Mikor aztán a magaslatok tetőit elértek s egyelőre kiűn voltak a porosz gyűtőpuskák és ágyúk lőtávolából, mikor egy szóval a szegény menekülő nép nem félhetett többé saját életét vagy legalább is testi épségét — csak ekkor ébredtek hirtelen ama borzasztó veszedelem és pusztulás valódi tudatára, mely szegény fejüket meglátogató. Ekkor kezdték családjaik és barátai után gondolni, kik szintén szerte voltak szórva s kétségbeesésükben a közeli erdőbe menekültek, hol a sötétség mind áthatatlanabbá lón az éj beálltával. Az ijedelemnek és nyomornak ilyen jeleneteit még sohasem láttam azelőtt, s nem is ohajtom, hogy valaha ismét láthassam. Anyák, a kik elvesztett gyermekeiket keresték, lázas, örületes kiáltozásokkal és tagmozgatásokkal; öregség miatt remegő férfiak és nők, a mint a zavarban tova botorkáltak, szegényes háztartásuk maradványaival megterhelve s az aggkor szomorúságával hallgatagon ballagva; kis gyermekek, csakis fél-

— Miután egy néhány mérföldnyire beljebb hatoltunk az országba, Metzet jobb kézre hagyván, egy faluba értünk, melynek nevét nem tudom, és minthogy a menekülő falusiak nagy csoportja éjjelre itt állott meg, magunk is elhatároztuk, hogy az éjet itt fogjuk töltöni.

Második és harmadik rajzunk megint csak szomorú, sötét jeleneteket ábrázol. De mit is keresne a vidámság a harcztéren, a halál e rideg birodalmában? Képeink színhelye a wörthi mező Elzaszban, a csata utáni napokon. Egy rakás francia sebesült foglyot szállít és kísér tova mindenféle nemű járműveken egy bajor csapatosztály. Egy levél, mely a közel fekvő Sulz nevű faluban kelt aug. 8-áról, következőleg vázolja e megdöbbentő látványt: „Szeker szeker után érkezik ide Wörthből, melyekben, szalmára fektetve, a tegnapelőtti véres csata áldozatait szállítják el az ütközet helyéről; a poroszok olyan békésen fekszenek ott a francziák mellett! Minden másfél vagy két órában 50—60 kocsi álló vonat indul el innen vissza Németországba, oly városokba,

szakára, mert nem tudtak több kocsit előteremtteni.

A szürkület után az éj — a sebesültek után a halottak! Járjuk be a mezőket, hol a halál gyilkoló angyala ezerekenként kaszálta le a drága emberéletet! Tekintsük meg a csatateri temetőket, hol az elesett bajnokok örök álmaikat fogják aludni.

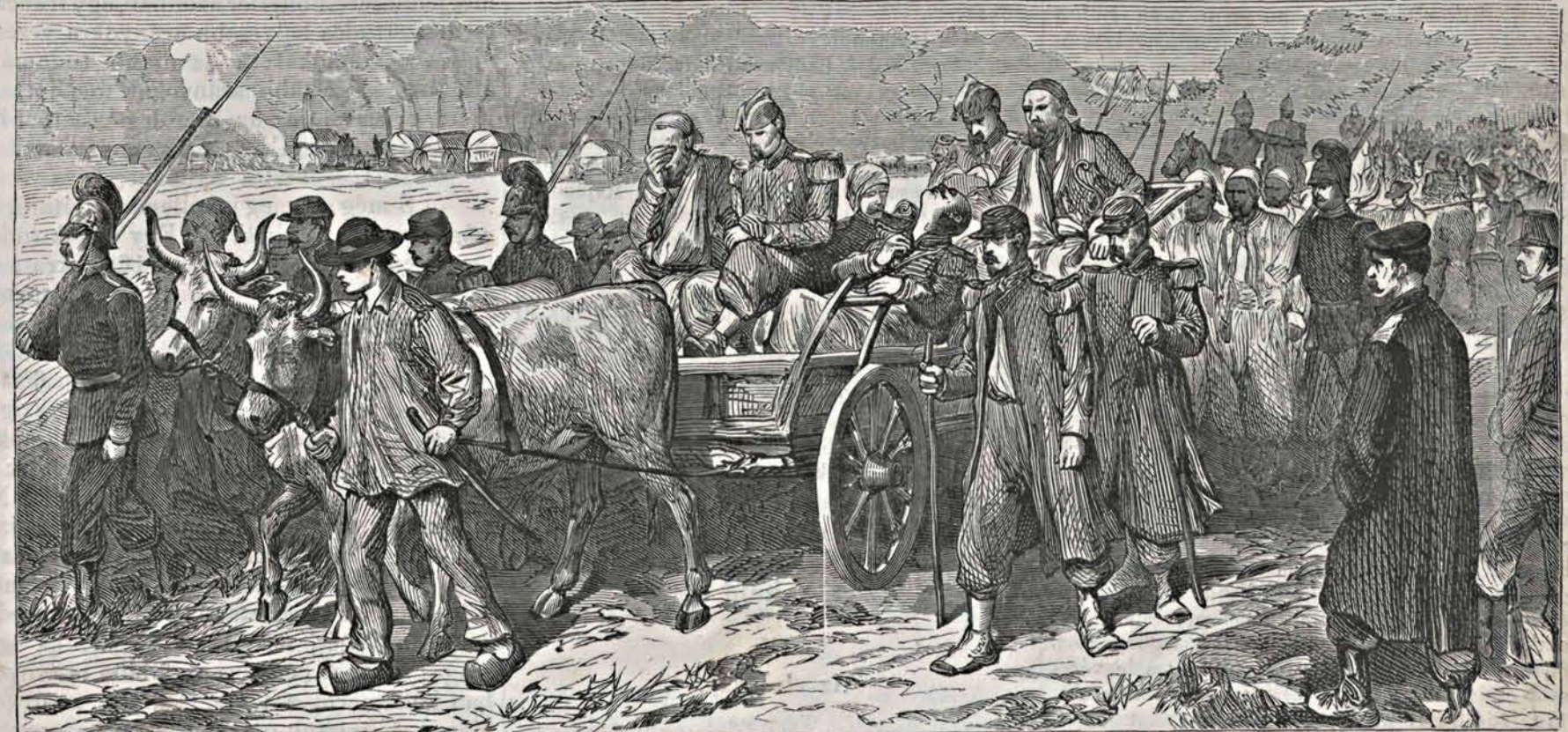
A wörthi csata áldozatainak eltemetését nagy részben a környékbeli falvak lakói tartoztak magukra vállalni, porosz tisztok felügyelete alatt. Az eső folytonosan szakadt s az éj sötét volt és viharos. E jelenetnél, mikor a sirások szomorú kötelességüket végezték, alig lehet borzalmasabbat képzelni. Egy angol levelező következőleg írja le a megható látványt: „Míg a tomető csapatok a német halottakkal foglalatokodtak Wörth keleti részén, azalatt a nyugoti oldalon még folytonosan tartott a mészárlás. Itt a poroszok és bajorok roppant erővel támadták meg a francziákat s tüzelésük borzasztó pusztítást vitt végbe köztökök. A támadók a francziákat századonként gyilkolták

le, hogy ellenségük előnyomulását vad rohamokkal meggátolhassák. A harc furiája sok helyen körülbelül egyaránt dühöngött mindkét hadakozó félnél, mert a tér szintegy fedve volt német halottakkal is, mint francziákkal. De később aránylag mind több-több francia hullott el. Némely pontokon halomszámra heverték a fekete turkók és bódadrágu zuávok, s különösen a vértések szenvedtek igen sokat. Az aczél mellvér-

mintha mindegyre visszafordultak volna, hogy futás közben is megint szembe szálljanak az ellenséggel. De az erdőn túl törülő mezők szomoruan rendetlen kinézése gyors visszavonulásra enged következtetnünk. A szekerek felfordítva s a podgyások az üfelen székörva heverték, s igen sok töltényszákat lehetett látni mindenfelé. Senki sem tagadhatja, ki ez idő tájban, mint én, a wörthi csatateret végig jártam, hogy ott a francia ser-

A véradó.

A legközelebbi napokban leviharzott csaták iszonyu öldöklő voltáról legtisztább képet nyerünk, ha az azokban legyilkolt embertömegek számát összehasonlítjuk ama nagy világharcok veszteségeivel, melyeket a francziák s az ellenük küzdő szövetségesek az 1813. és az 1814-diki világharcokban szenvedtek.

Sebesült francia foglyok elszállítása a wörthi csatateréről.

tek, ércsisakok és tört fegyverek egészen belepétek az utat, melyen a visszavonulás történt, míg az elhullott lovak százával heverték mindenfelé. Így követhetjük a növekvő veszedelmet nyugot felé az erdőn át nyomról nyomra; tiszték és közemberek irtóztatóan megcsontitva feküdtek ott, a hol elesetek, némelyek csöndes, árnyékos helyeken, mintha csak vidám vasóra közben lepte volna meg őket a halál; a sebesültek közelében

gek irtóztató vereséget és veszteségeket szenvedtek, noha már akkor igen sok sebesültet szállítottak el onnan.

Ugy látszik, hogy háboru idején a két hadakozó fél halottait minden különbség nélkül együtt és együvé szokták eltemetni sírokba vagy mély gödrökbe, melyekben száz holttest is elfér. Egy író meglátogató a csatateri temetőket Saarbrücken szomszédságában s a következő feliratokat olvasá

Beitzke Henrik történeti munkájában az 1813. és 1814-ik évben történt csaták veszteségeit következő számokban fejezi ki:

1. A lützeni, vagy grossgrötscheni csatában 1813. máj. 2-án 46,000 porosz, 50,000 orosz, összesen 96,000 szövetséges 524 ágyuval állott 120,000 francia s 250 ágyu ellen. A poroszok 8000, az oroszok 2000, a francziák 15,000 embert vesztek halottakban és sebesültekben.

Az elesetteket temető pariszoltja wörthi csataterén.

iszonytató vértöcsák voltak láthatók; tarisznyák, puskák és köpenyek futás közben félre dova vagy a sebesültektől a csataterén hagyva. Ezután egy helyre értünk, hol a francziák magukat némileg összeszedték. A halottak száma itt mindkét ellenféltől roppant nagy. A hol valószínűleg utóljára folyt a harc, igen sok turkó látható, kik fektökben is igyekeztek fegyvereiket kisütni. A francia sorhadból imitt-amott számosan estek el,

az ott látható „irjeloken: „Hier ruhen in Gott“ — mondja egyik felirat — „28 Preussen, 69 Franzosen. Grab Nro. 4.“ „Itt barát és ellenség együtt nyugszik“ — mondja egy másik — „6 porosz és 11 francia.“ Megjegyzi egyszersmind az író, hogy e szavakat: „és ellenség“ valamely szelid vagy bölcs lelkiüetü ember élesen alkhuza. S. L.

2. A bautzeni csatában, 1813. év máj. 20—21-én orosz 68,000, porosz 28,000, összesen 96,000 ember volt 130,000 francia ellen. A szövetségesek 18,000 embert vesztek, kik közül 6000 halott volt, a győző francziák pedig 9000 halottat és 17,000 sebesültet vesztek.

3. A grossbeereni ütközet, aug. 23-án. Bülow hadteste (40,000 ember) 150 halottat és 900 sebesültet veszített.

4. A *katzbachi* ütközetben aug. 26-án, mindkét részről 80,000 ember állott. A sziléziai (porosz) hadsereg 3000-en felül vesztett.

5. A *Arzadai* csatában aug. 26—27-én 200,000 szövetséges (oszátrák, porosz és orosz) állott 100,000 francia ellen. A szövetségesek vesztesége 15,000 halott és sebesült s 25,000 foglyot.

6. A *kulmi* csatában aug. 29—30-án, 38,000 szövetséges, 30,000 francia ellen. Az előbbieknél 3319 embert vesztettek, az utóbbiak pedig 5000 halottat s sebesültet és 10,000 foglyot.

7. A *dennevi* csatában szept. 6-án Bülw 50,000 poroszszal harcolt 72,000 francziával szemben; 4 zászlót, 80 ágyut, 400 municziós szekeret s 15,000 francziát fogott el. Az ő vesztesége 9000 halott és sebesült volt.

8. A *görthe-i* ütközetben szept. 12-én, hol 12,000 küzdött 10,000 ellen, a győző (Waldmóden) 1000 embert, a francziák pedig 500 halottat, 800 sebesültet és 1000 foglyot vesztettek.

A többi összecsapásoknak is, melyek az 1813. évben történtek, hasonló arányú eredményei voltak.

9. A *wartenburgi* csata szept. 26-án. York az Elbén való átmenetnél 67 tiszteket és 1548 embert vesztett.

10. A *lipcsei* csatában 300,000 szövetséges (56,000 lovaszállal, 1384 ágyuval) harcolt 171,000 francia ellen, (köztük 24,000 lovas és 700 ágyu). Az első napon októ. 16-án Wachan mellett a szövetségesek az azon nap harcoló katonáknak majdnem felét elvesztették, s ágyuik használhatatlannak tették. A 7. számú honvédezből, mely 1800 emberből állott, 160 ember maradt meg. Ugyanazon nap szenvedett nagy veszteségeket a 21,429 emberből álló York-féle hadtest is Möckern mellett. Az ütközetet ő nyerte meg, de csak nehéz sebesültje tisztekből 172. legényekben 5508 volt. Az egész háborúban ez volt a legvéresebb csata. A róla következő *lipcsei* népcsata, októ. 17-, 18- és 19-kén nem kevesebb mint 85,000 áldozatot kívánt. A francziák 15,000 halottat, 15,000 sebesültet vesztettek, azonkívül pedig a lipcsei kórházban 23,000 katonájuk feksült, köztük 3000 tiszteket és 27 tábornok. A szövetségesek vesztesége 1761 tiszteket és 45,775 altiszteket és közkatona volt; névszerint a poroszok 495 tiszteket és 15,935 embert, az oroszok 864 tiszteket és 21,740 embert, az oszátrákok 399 tiszteket és 8000 embert, a svédek 3 tiszteket és 100 embert vesztettek.

11. A *hanau-i* csata októ. 30—31-kén; a bajor-oszátrák részről 9237 ember veszett el, a francziáknál 10,000.

Az 1814-ik évben vívott csaták.

12. A *brienne-i* csata jan. 29-kén egyik részre se dőlt el s mindkét részről 3000 ember esett el.

13. A *larothie-i* csata febr. 1-jén az oroszoknak 4000, az oszátráknak 1000, a württembergieknek 450, a bajoroknak 250 emberükbe került.

14. A *champaubert*, Montmirail, Chateauf-Thierry és Bauchamps-Champaubert. Etoges melletti ütközetek febr. 10—14-ig, a szövetségeseknek 15,000 ember és 27 ágyu veszteségükbe került. Napoleon 35,000 emberével, Blücher 57,000 emberből álló erős seregét 4 villámgyors összecsapással tönkretette.

15. A *bar-sur-aube* melletti csata febr. 27-én. A szövetségesek 1500, a francziák 2600 embert vesztettek.

16. A *cranon-i* csata márcz. 7-kén a legvéresebb volt az 1814-ki hadjáratban. Napoleon 8000 embert vesztett, az oroszok 4785-et.

17. A *laoni* csata márcz. 9—10-kén a francziáknak 8800, a szövetségeseknek 2000 emberükbe került. A Reims melletti összecsapásban márcz. 13-kán az oroszok 2500 halottat és sebesültet s ugyanannyi foglyot vesztettek.

18. Az *arcis-sur-aube* melletti csata márcz. 20—21-én Napoleonnak 4000 emberébe került, a szövetségeseknek ugyanannyiba.

19. A *fère champenoise* melletti csata márcz. 25-én. A francziák vesztesége 5000 halott és sebesült, 10,000 foglyot, 80 ágyu és 250 puskaporos szekér volt. A szövetségesek csak 1000 embert vesztettek. Márcz. 26-án St.-Dizier mellett Napoleon szétbontotta az oroszok fölállított csapatait, a midőn az oroszok 1000 lovas, 500 vadászt és 7 ágyut vesztettek.

20. A *paris* körüli harcok márcz. 23-án. A szövetségesek 100,000-en voltak, és pedig 53,000 orosz, 22,000 porosz, 15,000 oszátrák és 10,000 württembergi és bádai. — A sziléziai és cseh hadsereg a Laon melletti csata után márcz. 11-én még 200,000 embert számlált, s azóta 18 nap alatt minden ütközet nélkül 35,000 embert vesztettek. A *paris* körüli csata az oroszoknak

6000, a poroszoknak 2000, a württembergieknek 186 emberükbe került; a francziáknak 4000 halottjuk és sebesültjük volt.

Az egészségügyi szolgálat oly primitív állapotban volt, hogy sok kórházban minden 2-dik, másban minden 4-ik sebesült meghalt. Annál fogva az összes veszteséget könnyedén 400,000-re téve és ebből a legkedvezőbb számítás szerint százezeret halottnak, háromszázezeret sebesültnek számítva, 250,000 halott veszteség mutatkozik két évre. Mind ép, erős férfi, java az emberi munkacserének.

Még iszonyubb veszteséget mutat fel Napoleon oroszországi hadjárata. Ott hideg, éhség, küzdelem és sanyaruság miatt fél millió embert, 150,000 lovat, s 1200 ágyut vesztett. Elvesztett autót, míg hazatért, Németországban az 1813. évi jun. 4-iki fegyverszünetig 40,000 embert. A lipcsei csata után csak 70,000 ment vissza a Rajnán az átjött 300,000 emberből; a többiek vagy meghaltak vagy megebesültek, betegek vagy foglyok lettek. — Az 1813. év végén és az 1814. év elején hagymázban meghalt Franciaországban a Rajnán átjött seregéből és az újból behívtak közül 100,000 katoná. Többet fölemésztett 100,000 emberrel az 1814-ki hadjárata.

1812-től 1815-ig egy teljes millióra tehetni a háborúnak áldozatul esett francziák összes számát; az ellene küzdött szövetségeseket pedig legfeljebb száz ezerral kevesebbre.

Négy év alatt két millió embernek elpazarolt vére!

Utazás a hold körül.

IV.

Az első nap.

(Folytatás.)

Örömiük teljességét csak egyik oktalan utításuknak, a szegény Satellesnek balesete zavarta meg. A szegény Satelles — kiszenvedett. A fején kapott zúzódás halálos volt, s az eb, Diána leendett férje — kiadta páráját.

— Utunkból, — mondá Barbicane, — még 48 óra van hátra; addig a dögöt itt magunkkal bezárva nem tarthatjuk.

— Hát kilökjük az ablakon, — felelt Nicholl. — Ablakaink, bár szorosan bezárva, de kinyithatók.

— Csakhogy az ablaknyitogatással nagyon vigyázva kell bánnunk, — szölt Barbicane, — és pedig két okból. Először, mert a lövegbe zárt levegőből minél kevesebbet szabad elveztegetnünk.

— Hiszen vegytani uton helyre pótolhatjuk!

— Helyre, de csak egyik elemét, tudni illik az élelyt, melyet tüdeink fölemésztnek; de a föjtőleget (azót), levegőnk másik, és pedig nagyobb mértékű alkotórészét nem tudjuk utáncsinálni, már pedig ha ablakunkat kinyitjuk, abból is kirepül egy jó adag; azért a kinyitáshoz s a dög kihajtásához vigyáznunk kell, hogy csak a lehető legrövidebb ideig tartson.

— S a második ok?

— Mert a külső hidegtől őrizkednünk kell, ha nem akarunk elevenen megfagyni, a mi múlhatatlanul bekövetkeznék, ha abból nagyobb mennyiség tódulna be szűk kirepülőnkbe.

— S oly hideg volna itt kívül?

— Meghíszem azt. A nap sugárjai az űrön csak átrepülnek, de nem levén sem levegő, sem más anyag, mely azokat megkösse s melegüket elnyelje, semmit sem melegítenek.

A föld magasabb régióiban, a nagy hegyek tetején, vagy a meddig a léghajókkal föl emelkedhetni, azért van oly roppant hideg, mert a levegő sokkal gyéresebb, mint alatt, s azért kevésbé alkalmas a napsugarak melegének elnyelésére. Itt pedig éppen semmi levegő sincs, lövegünkön kívül. Az aether, mely az űrt betölti, teljesen súlytalan parányok milliárdjainak összesége, melyek súly-

talankor levén, az anyag semmi tulajdonságával nem bírnak, s így meleggel sem.

— És mit mondanak a tudósok, — kérde Ardán, — mily fokra szállhat a hideg ebben az aetherben?

— Ez iránt nem egyeznek meg. Eleinte, a földtől mindig távolabb, fokozatosan mindig növekedő hideget vevén föl, mesés számokat mondtak a hideg fokainak képzeleti megjelölésére. Fourier azonban, egy franciaia természettudós helyesebb arányokra vezette vissza e számokat; s az újabb tudomány általában észszerűbb arányokat fogadott el.

Fourrier szerint az űr, illetőleg az aether hőmértéke, 60 fok (Cels.) a fagyponthoz alatt.

— Hü! — kiáltá Ardán.

— S még azt meg is kellene állapítani, — vágott közbe Nicholl. — Egy másik tudós, ha jól emlékszem, Pouillet, 160 fokra teszi az aether hidegét S én hihetőbbnek tartom ez utóbbit.

— Miért? — kérde Barbicane.

— Mert a föld sarkainál is van 60 fok vagy megközelítő hideg. A Melville-szigetnél, vagy a Szabaditási-erődnél 56 Cels. fokot tényleg észleltek. Pedig ha az sarkvidék is, de a föld légkörnyé ott is csak meg van. No, jó alkalmunk van most mindjárt észlelni.

— Épen most — nem, veté ellen Barbicane. — A nap mostépen ablakunkra tűz, s ha most hőmérőnket kiakasztanók, az magába szedné a nap melegét, nem mint az űr, és igen magas hőfokot mutatna. A földön is árnyékban kell mérni a légmérsékletet, nem verő fényben. Végezzük most a helyett a szegény Satelles temetését. Ily sirja még nem volt halandónak: a végtelen űr!

Az ablak kinyitása egyik, a hulla kidobása a másik, s az ablak becsukása ismét amaz által egy-két másodpercnyi időt vesz igénybe; ha ment is ki valami életőt levegő, ha jött is be valami a külső hidegtől, az épen nem volt észrevehető, ugy hogy Barbicane utóbb sem félt egy s más felesleges vagy alkalmatlan maradék kidobása végett az ablak kinyitási műtét ismétlésétől.

A nap, a földön december 3-ka, minden különösebb esemény nélkül végződött s Barbicane képes volt határozottan megállapítani, hogy lövegük, bár apadó sebességgel, de folyvást haladóban van s közeledik a hold növekedő tányérra felé.

VI.

Mi lett Satellesből?

December 4-én reggel 5 óra volt a földön, mikor utasaink, üdítő álom után, föl ébredtek. 54 órája utaztak már. Időre nézve nem sokkal többet felélnél tették meg utójának, mely összesen 98 órat volt tartandó; de térre nézve csaknem hét tizedrészt, a mit folyvást lassuló haladásuk magyarázt meg.

A föld, a mint lövegük alsó ablakán most visszatekintettek reá, már csak homályos folt gyanánt tűnt föl, szélein a nap verőfényétől fűrészelve, mely egész tulsó (tőlök elfordult) oldalát sütvény, légkörnyében köröskörül meglátszott a setét tányér körül.

Fejök felett a hold, egyre közeledvén, tetemesen nagyobbak látszott; s csaknem egészen teljes levén már, körökere arca tiszta fényben ragyogva, pompás látományt tárt szemük elé.

Köröskörül az ég, csillagaival s a nappal. Bár magában véve tetemesen távol haladtak már a földtől, de mi e távol az ég űr végtelenségéhez? a csillagok csoportulásaiban (azokban tudniillik, melyeket a földről is szemlélhettek) s a naptányér nagyságában, változott helyzetük semmi észrevehető változást nem idéztek elő.

A hold sem volt még oly közel, hogy gyöngye látszereikkel pontosab észleleteket

tehettek volna rajta, mint a földről. S így — bár Ardán a szükség esetére, unalom üzől, sakk- és dominót is hozott magával, — idejüket legtöbbször csak beszélgetéssel töltötték. Mondani sem kell, hogy beszélgetéseik legnagyobb részint a hold körül forogtak. Tudományos ismereteiket, alapos vagy bizarr nézeteiket, hozzászólásaikat cserélték ki ez égi testről, melyet nem sokára színéről színe meglátandók, mint erősen hitték, kezeikkel tapintandók voltak. Beszélgetéseikben a természet, hő-, lát- s erőtan legfőbb tételei vitatás alá jöttek, alkalmazva a földi viszonyokról a holdbeli módosult viszonyokra is. Mennyi érdekes kérdés került föl-színre, mennyi eszme, mily elmélet s alapos ismeretek kincse!

Vannak-e a holdban is fogyatkozások, minők a földön a nap- és holdfogyatkozás? volt az egyik kérdés. Nálunk a napfogyatkozást az idézi elő, ha a hold, ujságkor, midőn a föld és nap között áll, épen egy vonalba jut a másikkal. A holdban napfogyatkozást a föld hasonló helyzete idézi elő, a nap és hold iránt, tehát akkor, midőn a hold teljes, a földnek is holdfogyatkozása van, ellenben a föld ujság a holdnak. — Viszont holdfogyatkozást a földön az okozván, ha holdtöltek a közben eső föld egy vonalba jutva a nappal és a holddal, amannak sugárjait elveszi emettől, így a holdban föld-fogyatkozást a földi ujság vagy is holdbeli földtölte alkalmával várhatni.

Vajon a hold régibb vagy újabb bolygó-e mint a föld, s vajlon mindig kisérijé volt-e ennek? volt egy másik, sokat vitatott kérdés. A régi korban is meg volt már azon eszme, hogy a hold kisérete a föld szolgálatában aránylag új dolog, s Arkádiában élt a néprege, hogy őseik már akkor lakták Arkádiát, mikor a hold még nem világította a föld éjszakáit. Talán egy kis üstökös lehetett valaha, mely végtelen pályájának napközében oly közel jutott a földhöz, hogy ennek sokkal nagyobb tömege magához ragadta s állandóul megtartotta vonzása porázán. Barbicane ugyan ezt nem tartá valószínűnek, mert, ugymond, akkor üstökösökori gáztermészetének nyomait meg kellett tartania.

Ily s hasonló kérdések fejtegetésében, majd ismét számításai műtékek gyakorlatában rövidíték az időt, mely mind hosszabbnak tetszett a várakozásban. Ardán kedélye elévenségét legjobban megtartotta. Jött, ment a szűk kalitkában, majd egyik, majd másik ablaknál volt s tekintgetett ki az űrbe.

— Mi az ott? — kiálta föl egyszerre. — Jertek csak s nézzétek!

Egy alkaltnak kis tömeg, mintegy össze-lapított s gyűrűt kisdé zsák lebegett az űrben, néhány méternyre csak a lövegtől. Szintoly mozdulatlanak látszott mint a löveg maga, tehát ugyanazon mozgásban volt épen mint ez.

— Mi lehet az? — kérde Ardán. — Talán bizony ismét egy kis — ezuttal ugyancsak parányi — meteor, melyet e mi lövegünk, mint egy aránylag hatalmas planéta, ragadott magához s holdjává tett. Az ugyan furcsa volna.

— Azon csudálkozom, — mond Nicholl, — hogy bár e testecske, akármi legyen, nyilván sokkal kisebb fajsúlylyal bír, mint aluminium-lövegünk, el nem marad tőle s egyenlő sebességgel utazik velünk.

— Én pedig, — felelt Barbicane, — azon csodálkozom, hogy te ezen csodálkozol. Hát elfeledted, hogy légmentes űrben, csak egy légszivattyuban is, a pehely és a vasdarab egyenlő sebességgel esnek. Az esés különböző sebességét csak a levegő ellentállása okozza a föld felületén.

— Igaz, — mond Nicholl, — s így, bár

mit kidobnánk a lövegből, az velünk jöne, kísérne, tökéletesen lépést tartva magunkkal.

— Akkor ugyan balgatagok voltunk, — szölt közbe Ardán Mihály, — hogy lövegünket mindenféle hasznos tárgygyal meg nem töltöttük; kidobáltuk volna egyenként az ablakon s velünk jött volna mind. Sőt magunk is kiugorhatnánk, azért nem maradnánk el a társaságtól.

— Csakhogy nem volna mit lélekzel-nünk, s megfagynánk!

— Igaz! de előbbi megjegyzésemet az élettelen tárgyakra nézve főtartom. Egész raktárral vehettük volna körül magunkat az űrben.

— Mennyi sok Satellesnek lett volna, — jegyzé meg Nicholl mosolygva.

— Hopp! — kiálta föl Ardán. — Tudom már mi az, a mi utánunk, velünk jó odakün.

— Nos?

— Nem találjátok ki? Hát a Satelles, Dianák elhunyt vőlegénye!

Ugy volt. É formátlan test, e lelohadt dudához vagy öszényomott üres zsákhoz hasonló valami, — mely azért szintyug sietelt a hold felé mint a löveg a benne valókkal együtt, — a szegény Satelles volt!

(Folyt. köv.)

A komáromi honvéd-emlék leleplezése aug. 28-án.

A mult vasárnap leleplezték le az emlékoszlopot, melyet Komárom megye a megye területén elesett szabadságharcosoknak emelt. A „Hon” ez ünnepély eszéletoit a következőkben írja le:

A szobor babérkoszoruzott esonka oszlop fehé márványból. Gerendaynál készült Pesten és a herkályi határon Komárom és Uj-Szöny között áll azon téren, hol 1849-ben négy csata zajlott le: ápril 26., jul. 2., jul. 11., és aug. 3-án. Az emléken következő feliratok olvashatók, keletről: „1848—49. évi szabadságharcban e vidéken elvérzett honvédeknek Komárom-vármegye 1870.” nyu-gotról: „Hol legtöbb honfivér lepé a harci sikokat; a népszabadság ott tenyész legszébb virágok;” északról: „Szabadság! itten hrdozák véres zászlóidat;” délről: „Nyugosznak ók a hős fiak duló csaták után!”

A leleplezési ünnepélyen résztvevőket Uj-Szönyből reggeli fél 8 óratól 10-ig a vasut szállította a helyszínre. A vonat 14 wagonból állt, háromszor közeledett, és mindannyiszor zsufoltig tele volt. Ezenkívül a kocsiak beláthatlan sora is tetemesen szaporította a vendégek számát, kik a tért az ünnepély kezdetekor: d. e. 10 óraker teljesen benépesíték. Az ünnepély a Hunyadi indulással vette kezdetét, melyet a Vilmós főng. gyalogezred zenekara játszott. *Madarassy* Mór komárommegyei 1-ső alispán megnyitó-beszéde után a hymuszunk a komáromi dalárda és a nevezett zenekar együttes előadása közben a leleplezés ment végbe. Erre *Eszterházy* Pál gr. honvédegyleti elnök s volt honvéd-eredes mondott beszédet, üdvözölvén a szent helyet, melynek lége 20 év után most érinti újra homlokát; köszönté a tért, melynek most oly dúis termékeny földét annyi nemes magyar vér áztatta; érinté a nemzet kibékülését s életét a királyt és hazát. Beszéde a nagy tetszésnyilatkozatok által gyakran félbeszakított.

Tóth István gőnyői r. kath. plébános lépett a talapzathoz; nagy hatású beszédében Európa hálás tiszteletét követelte a magyar nemzetnek, mely századok át a keresztény miveltéség bástyája volt a barbárság ellen; de az 1848-ki honvédeknek meg az egész emberiség rokonszenvét, mert e honvédek nemcsak a hazáért s a magyar alkotmányért, hanem továbbá ama nagy eszmékért küzdöttek, melyek a teremő előtt lobogtak már akkor, midőn a szabadnak alkotott emberpár által akaré a földet benépesíttetni, melyeknek megtestesítéséért az isten fia az égből leszállott, szenvedett s meghalt; melyeknek valóítását a kereszténység 18-ik százada a 19-iknek hagyta örökségül. A szabadság, egyenlőség és testvériség nagy eszméjeért küzdöttek a honvédek, védeve a magyar alkotmányt, mely ezek valóítását törvény által szentesíté. — Ha majd az örök végzés hazánkat ismét vészfelhőkkel borítandja, ha majd ismét elő-

nek a megpróbáltatás nagy napjai, akkor majd eszobor ismét emlékeztetve, intve s tanítva hirdeti, hogy egyetértésben van érő, mi győzelmet biztosít. Nemuljon el tehát — végzi szónok — minden párt s félre téve minden viszályt: Minden ember legyen ember és magyar.

Még *Kis* Gábor tatai lelkész mondott megható imát, s ezt a „Szózat” elnéklése követte, mely utóbbit a jelenlevők — a komáromi várpáranosok Geiszler tbnok és a többi oszátrák tiszteket sem véve ki — levett főveggel hallgatták végig.

A szoros értelemben vett ünnepélyt *Vöröss* Benő honvéd-egyleti jegyző zárbeszéde és az említett zenekar által előadott Rákóczi-induló zárta be. Ennek végeztével a vendégek, kiknek nagy kontingensét természetesen Komárom megye és város adta, vasuton tértek vissza Komáromba. Képviselőket küldöttek az ünnepélyre: Esztergom megye, Veszprém megye és város, Győr megye és város, Székesfehérvár, Kis-Bér város és olvasó egylete. Jelen voltak továbbá a tatai és ó-gyallai honvédtisztlet és törzstiszti kar; a komáromi várpáranosok Geiszler tbnok és törzstisztkára az országgyűl. követek közül Mednyánszky és Milkovits; az 1849-ki komáromi várpáranosok tagjai közül: Eszterházy Pál gr., Zichy Ottó gr., Mednyánszky Sándor, Krivácsy, Bátor-Schultz Bódog, Bozó Aladár, Andits és Thaly Zsigmond várnoktesti parancsnok.

Ugyanezek résztvettek a komáromi dalárda kerti helyiségében tartott 800 terítékű közeledés is, hol Geiszler várpáranosok zajos éljenzéssel fogadtattott. Nemsokára megeredt a pohárköszöntések árja, melyek sorát *Eszterházy* nyitotta meg, a királynéra, Klápkára, Bátor-Schultz Bódogra és Geiszlorre emelvéen poharat; mire a várpáranosok katonás rövidséggel, de velősen oly toszott mondtott, hogy a vendégek csoportonként elhagyák helyeiket, hogy kezét szorítsanak a derék tábornokkal és vállakra emeljék. *Geiszler* körülbelül ezeket mondá:

„Mi ma egy szent ünnepélyen vettünk részt! Ezt annál őszintébb vonzalommal és ragaszkodással tettük, mert az elismerés adóját rőtük le azok irányában, kikkel a sors ezeltől 20 évvel mint ellenséget állított szemközti; mert meg kellett haljárnunk azok érdemei iránt, kik oly vitézül, oly önfeláldozóan küzdöttek és vértettek el hazájok védelmében; mert az ily jellemvonásokat a volt ellenségben tisztaljuk és nagyra becsüljük! Igen, volt ellenség csak! Ma már nem az többé, — és adja az ég, hogy ne is legyen soha! — miről különben meg vagyok győződve. (Lelkes éljenzés.) A honvédek ma már testvéreink és azok lesznek mindig! Ha el fognak jönni a megpróbáltatás nagy napjai, ha az ellenség határainkat megtámadja: meg fogjuk mutatni a világnak és a kételkedőknek, hogy a közös hadseregbeliek és a honvédek testvérek; nem többé egymás ellen, hanem egymás mellett fogunk ugyanazon eszmétől lelkesítve: a király, a haza és a szeretett polgárok védelméért küzdeni!”

Krivácsy a honvédség és közös hadsereg egyetértése és testvériségeért, — egy honvéd tiszte pedig azokért emelt poharat, kik nem hittek vagy nem hisznek a mostani honvédség életrevalóságában. Ezek egészségére és hosszú életére azért emel poharat, hogy megmutathassák a mostani honvédek, miszerint ók az 1848—49-ki honvédek méltó sarjadékai, és azok szellemétől vannak áthatva.

Az előpataki fürdőről.

Augusztus végén.

Még most is van néhány vendég, daczára a nyár multának és a sok esőnek; hazai birtokosok halasztották mostanára, a kik igazán gyógyulást keresnek, és a kiket mostanig a boszantóltag elnyult gazdálkodás nem eresztett.

A nyár javában, az idény derekán egészen más arozokat lehetett látni; hazaiak közül nagyobb birtokosokat, a kik helyett más viszi a gazdaságot; aztán hivatalnokokat, a kiknek ilyenkor van egy kis pihenőjük; végül azokat, a kik itt artnak, ha szerencsésük van, kereskedőket és kártyásokat.

Egészben azonban sokkal több volt a külföldi. Előpatakot állandólag nagyon látogatják az oláhországiak, a kik abban különböznek itteni testvéreiktől, hogy sebesen beszélnek az oláh nyel-

vet, mintha francia volna, és hogy büszkén nevezik magukat oláhoknak.

Oláhországiakon kívül volt egy spanyol, egy francia, egy orosz, és egy kairói asszony leányával. Utóbbi magyar; a mint mondják, 48-ban egy honvédtiszt neje volt; legyőzetésünk után kivándoroltak, Kairóban korszmát nyitottak és meggazdagodtak. A kairói kis leányt nemcsak gazdag öltözködésért dícsérték ismerősei, hanem miveltségeért is. A kairói asszonyt pedig nemcsak szép leányáért és gazdagságaért irigyelték, hanem szerencséjéért is, mely a roulettézésnél kísérte.

No perze a roulette virágzott az idén is; bohozta egy gróf és egy herceg, külföldiek. Mondják, hogy százazereket játszottak el a homburgi bankon, s most már másoktól mint bankárok akarják kinyerni, itt a kis világban.

Voltak más szerencsétlencék is, három vagy négy zsidó az ugynevezett birbicsesél. Aztán működött a főrő teljes lelkiismeretességgel.

Zsebűritő mulatságokban tehát nem volt hiány. De a ki azokban részt venni nem akart, sem unta meg magát. Ki is unna meg azt, a hol sok ember van, vagy társaság, s mindennap érkeznek a lapok új, meglepő, soha nem hallott események híreivel. Volt elég mód a politizálásban, s természetesen, hogy a világ események itt is különböző csoportozatokba vonták össze vagy szét az embereket.

Rég nem éltek az oláhok a magyarokkal oly jó barátságban, mint az idén Előpatakán. Ismeretlenül is megszólítottuk egymást és közöltük reményeinket, aggodalmainkat, mert magyarok és oláhok a francia győzelmet ohajtották. A porosz győzelmekről szóló híreket eleinte mindannyiszor hazugságnak nyilvánítottuk; hogy aztán megerősödtek, mind szomorubbakká váltak az arcok, és annál inkább kívánt egy-egy zász atyafi, a kit elejente észre sem vett senki, de a ki a porosz győzelmekre annál magasabban kezdette hordani az orrát.

A szakély szegény, mind erre nem mond semmit, csak érzi, hogy: „A nagy világon o kívül, nincsen számomra hely;“ s ha rá kerül, kiáll védelmére, és isten segítségével tovább is megtartja magának.

Hanem azért Románia lakói szívesen látjuk vendéglük ezután is; nem hiszik el a cselédjeik azon pletykáit, hogy a ki itten boérnak mondja magát, otthon egész éven át pálinkát főz, vagy gyufát árul; örömet bannuljuk meg pompázó miniszternéiket; és nem irigykedünk, a mért ma holnap annyit lesz náluk a miniszterné, mint Háromszéken a méltóságos ur. 11 év alatt csak 72 miniszteriumok volt; e még nem is olyan sok, ha meggondoljuk, hogy hány száz asszony lehet még ott, a ki végig a miniszternéségre.

Egyébiránt Előpataknak van jó vize, jó levegője; rosz sántya, rosz és drága szállásai, rosz felügyelete. Így pótolja ki az emberi törekvés az isteni bölcsesség mulasztásait. Utóbbi mindent csak jól adott, előbbinek gondoskodni kell a mindennél szükségesebb változatosságról.

Jövő levelemben megírom, hogy 1871-ben mi változások történtek.

Tehát a viszontlátásig — esztendőre! ☒

Egyveleg.

*(Egy kórházi látogatás.) Claretie így beszél el a francia sebesülteknél tett látogatását: Sebesülteink legnagyobb része lábaiban, csombjaiban kapott sérülést. A 66. ezred egy katonája betegápolónak tartva, azt kérdé tőlem: „Ugy-e uram? nem fogják levágni lábamat? Még most is hallom a panasos kérdést, mely gyermekhangként esett bajuszos ajkáról. — „Nem! már hogy vágnák le! Ön meg fog gyógyulni! Hiszen a sebe csekélység!“ — A szerencsétlennek szemében fellobbant az öröm tüze! A szegény haldokló egészen megnyugodva mondá: „Ugy-e bár! sebem nem súlyos; hiszen többiőt bajtársam sem volt súlyos, és levágták lábukat; az én sebem még annyira sem lehet súlyos, mert az én lábamat meghagyják!“ — „No természetesen! csak egy kissé soká fog tartani, míg meggyógyul.“ — Majt megfójtott a hazugság. A szegény sebesült alig élhetett még 2-3 órát. Békében engedték meghalni. A charcutier, a mint a francia katonák a sebeszettek hívják, meghagyta a lábát a szegénynek, mert ugysem volt megmenthető. — „No, akkor legább nyugodtan rágyújthatok pipámra!“ mondá. — Dohányt adtam neki, ő rágyújtott egyet-kettőt szitt pipájából s aztán azt mondta: „Milyen jól esik, mikor az em-

ber tudja, hogy megszabadul.“ A szegény megszabadult.

*(Egy francia nemzetőr párbeszéde egy turkóval.) „Szívesen visszatér ön a küzdelembe?“ kérdi a nemzetőr. E kérdésre a bronz-arcú, mely eddig nyugodt volt, rángatózni kezd; bizonyos ideges nevetést s oly torokhangokat hallat, minőket csak a vadember képes adni. Aztán így szól: „Két testvérem mellett hullt el a csatában.“ S ezután az ő különös nyelvén elbeszélte, hogy ő, két fivére s négy barátja együtt álltak a csoportban s egy porosz lövész, ki sürü fatörzsek között volt elrejtve, egyetlen letérite őket, úgy hogy utoljára csak ő maradt meg; ő aztán agyonlőtte a porost. Golyója épen homlokra érte. — „Hogy elejtessem testvéreim gyilkosát, mondá, letérdeltem testvéreim egyikére — itt két véres foltot mutatott nadrágján — elejtém magamat elesett őt bajtársam holtestei mögé s vártam, míg felkel. Akkor megboszultam testvéreim egy homlokába lött golyóval s annyiszor beleszurtam testébe szuronyomat, a hány barátomat elejté.“

*(Az utolsó háboru.) Míg a megszárlás mind-egygyre tart, patakokban ömlik a vér, dús vidékek pusztulnak a harc furiáinak iszonyu aratása alatt, egy francia philosph, Bertot azzal vigasztalja nemzetét a „Journal des Debats“-ben, hogy a jelen háboru tán egyike az utolsóknak. „Lehetetlen, — írja, — hogy polgárosodott nemzetek kézz-örmömmel hasonló dolgot még egyszer kezdenek. Könnyű volt háborut viselni akkor, midőn még a nemzet egy külön része foglalkozásával tette a háborut. Volt néhány százézer fegyveres ember, kik az állam költségén tartattak, és kiknek feladatuk volt, valamiért veredni; meg voltak bízva, számunkra diósóseget szerzeni, mindig készen állottak, és mialatt ők dolgoztak után jártak, a magdiét végezhetett minden más is. Kereskedelem, ipar, irodalom, tudományok és művészetek, egy szóval az általános élet meg nem zavartatott, és így volt az éke a krími, olaszországi, mexikói expedíciók idején is. Ma már nincs úgy; ma már nem néhány katoná, ma az egész világ harcol, nem hadseregek öldösk egymást, hanem nemzetek. Ezen a ponton megszűnik a háboru fényes játéka, nagy ury szórakozás, a képelet és fényűzés egy neme lenni, melyet időnként megengedhetünk magunknak, hogy képeletünk kielégítsük; az inkább egy nép válsága, oly iszonyu válság, melyben annak szelleme, lelke, vagyona, vére, minden ereje élet-halál harcra van kényszerítve. Ezt ezután nem fogják már örömet tenni az emberek. Azok, kik harcolnak, e sorokat nem fogják olvasni; azoknak fontosabb teendőjük van, mint nekünk, kik elmélekedéseket írunk a háboru fölött; ők feláldozták magukat; de mi, kik megkísértettük, hogy elhárítsuk e háboru, mi, kik arra szoritkozunk, hogy bevárjuk az eseményeket, melyekbe be nem folyhatunk, mi bizon reméljük, hogy ezen áldozatok nemokára meg lesznek fizetve, és hogy gyermekeinknek nem kellend többé azon szenvedéseket elviselnök, melyeken mi átmentünk.“

*(Egy új táldmányról) írnak Berlinből, mely az emberiségnek sok szolgálatot tehet. A „likacs-szellőztetés“ ez, mely roppant horderejű a kórházak, de fontos a lakházak, színházak, vendéglők stb. szellőztetésénél is. Feltalálója Scharrath mérnök Bielefeldben, ki ott saját lakában már rég sikerrel alkalmazta is, de hónapokra volt szüksége, hogy a burokratian vele keresztülha-

coljon. Legközelebb végre elfogadták laktanyák, hajók, iskolák, állatkertek, raktárak, vendéglők stb. szellőztetésére, s több helyt már sikerrel alkalmazták is. Scharrath egy igénytelen gép-készülék által káros huzam nélkül vezet léteet bármely helyiségbe; s a gépet egy gyerekkel hajthatja. Scharrath találmánya csuffa tette a kórházépítész amerikai rendszerét, s most tele vannak a hírlapok sajnálkozással a temérdek pazarlás fölött, melynélfogva Wirchow tr. épen most elkészült nagy „bódházában“, melyre 200,000 tallért költöttek, minden ágy 133 tallérba került; Scharrath szóbai nemcsak hogy sokkal kevesebbe kerülnek, de mentek minden időváltozástól, míg az amerikai bódházban a beteg szelnek, melegnek, hidegnek ki van téve.

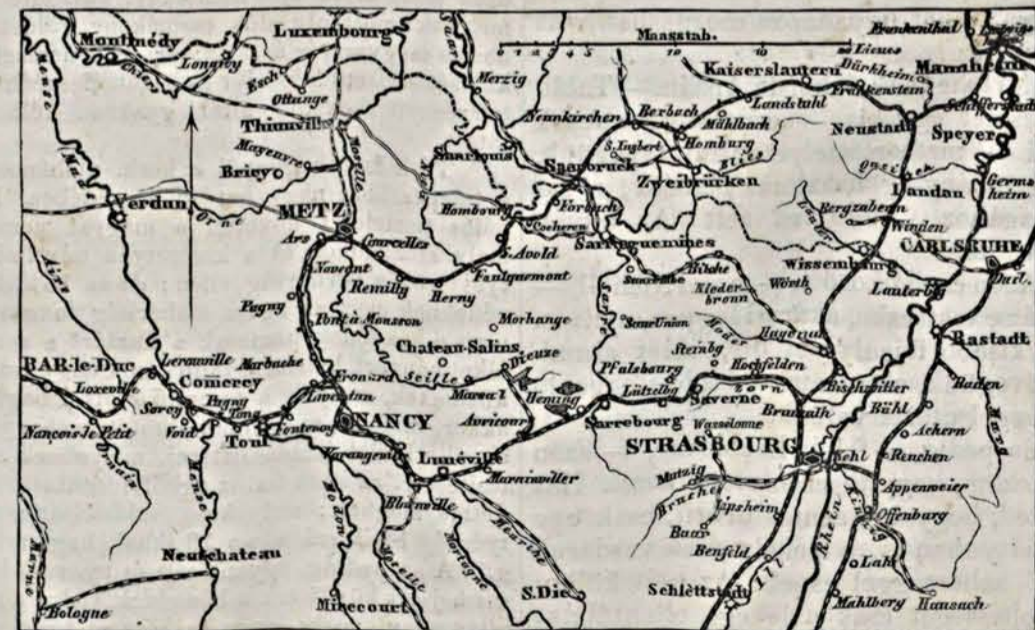
*(A porosz katonák könyve.) A „Corr. du Nord-Est“ írja, hogy minden porosz katoná magával hord egy albumot, melyben valamennyi francia ezred egyruhájá színezve megvan, aztán van egy könyve, melynek címe ez: „A német katoná Franciaországbán.“ E könyvben francziául és németül megvan mindaz, a mire a porosz katonának a conversatio lehetőségére szükség van. Így pl. egy fejezet így szól: A szálláson: „Beszéljen lassan és érthetőn! Ime itt van elszállásolási jegyünk. — Nyissa ki az ablakokat. — Menjen ki innen. — E szobába senkinek sem szabad bejönni. — Jöjjen és mutassa meg nekem a fészert.“ Egy más fejezet címe ez: Elemlzés: „Adjon reggelit, ebédet, vacsorát. — Mi az? mit akar? micsoda ez? Ön azt mondja, hogy nincs mit enni? Majd elmegek magam keresni és ha találok, jaj önnek. — Leöjjük a galambokat, a csirkeket, a kanári madarakat; süsse meg, mi majd megesszük.“ Ilyen szótára van a porosz katonának. „A köztársaság s az első császárság katonái — jegyzi meg a Liberté, — bejárták egész Európát s nem volt szükségük ily kézi-könyvre.“

*(Halottjegyek.) Hivatalosan „halottjegyek“ (Todtenmarke), közbeszédben pedig „halotti csepenyű“-nek (Todtengloek) hívják azokat a vaslomozkéket, melyeket, mint már említettük, minden porosz katoná nyakába kötve hord, hogy ha el talál esni, felismerthesseék. E jegyek elejét veszik annak a bajnak, hogy esata közben a katonák egyszertien „eltűnjenek.“ 1866-ban 1028 porosz, és 11,062 osztrák katoná neve állt az „eltűntek“ rovatában.

*(A porosz postaigazgatás) eddigél 1500 postahivatalnokot, 1900 postaszolgát és 1100 postalegényt összesen 4500 egyént állított ki a hadi szolgálata; ebből 900 a tábori postához, 3600 fegyver alá. Ez idő szerint meg naponként legalább 200 ezer levél és levelezési lap a porosz tábor után.

*(A román haderő.) A „Romanul“ felsorolja azon haderőket, melyek Románia által egy külmeletadás esetére az ellenséggel szembe állíthatók, s számszerinti erősségüket 80,000 emberre teszi, s az pedig: 30 ezred gyalogságra, mely a tartalékosokkal együtt legalább 45,000 emberből áll; továbbá 20,000 határőre, 16,000 dorbanza, 3 ezred lovaság és 2 ezred tüzérségre a tartalékosokkal együtt. Ezekből 50,000 ember jó hátultöltő fegyverekkel látható el.

*(Legrand táborok.) kik Gravelette-nál esett el, tizenegy leányt hagyott maga után. A „Nord“ felhívást tesz közzé, hogy fölneveltetésükre és kiházasításokra adakozzanak.

A mannheim-forbach-metzi vasntvonal térképe.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 36-ik számához 1870. szept. 4.

TARHAZ.

Irodalom és művészet.

*(Sayous párisi egyetemi tanár) a napokban érkezett Pestre és szorgalmas látogatója a nemzeti muzeum és m. t. akadémia könyvtárainak. Mint a történelem tanára a magyar történelmet és irodalmat az eredeti forrásokból kívánta tanulmányozni, s ezért megtanult magyarul. Már tavall itt töltötte szüniejét s a magyar nyelvet, melyet könyvekkel sajátított el, az élő beszédből is igyekezett tanulni. Meglehetősen beszél nyelvének s nagy érdekléllel viselhetik a magyar tudományosság és irodalom iránt. Már tavall írt egy pár cikket a magyar irodalom rémely jelenségeiről, sőt a tavasz végén egy nagyobb munkát is befejezett, melynek tárgya a magyar politikai élet és irodalom története a francia forradalomtól kezdve I. Napoleon bukásáig; azonban a háborus viszonyok miatt, midőn senki sem olvas egyebet, mint hírlapot, nem adta sajtó alá. Irodalmi köreinkben igen szíves fogadtatásra talált.

*(Petőfi összes költeményeinek) illusztrált és díszkiadására az „Athenaeum“ nagy előkészületeket tesz. A kiadást Gregus Agost rendezzi, az illusztrációkat a legkitünőbb magyar művészek szolgálatják, kik közül több már dolgozik is a kiválasztott képtárgyakon.

*(Ráth Márk kiadásában) megjelentek: „A XIX. század workold eszméinek befolyása az államra.“ Irta b. Eötvös József II-ik kiadás 3-ik füzet; ára 1 ft. — „Az egyesült államok története.“ Irta Laboulaye Eduard. Ford. Huszár Imre. Első korszak, második füzet. Ára 1 ft. — „Történelm (Terminlehr). Waldstätten os. kir. táborának ezredes hasonmómé német műve nyomán írta Kránitz János honvéd-tábornagy. Ára 2 ft. 50 kr. — „Az 1870-ik évi törvények gyűjteménye.“ Hivatalos kiadás 1-ső kötet. Ára 1 ft. 46 törvényezikket tartalmaz. — Ebből külön lenyomatban is megjelent az utolsó, 46-ik: „A küztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvényezik.“ Nagy 8-ad rét. Ára 30 kr. — Ugyanaz 16-rét 30 kr. — „Magyarországi rendeletek tára.“ 1870. negyedik füzet. Előfizetés ár 10 füzetre 3 ft. Postán küldve 3 ft. 50 kr.

*(About Edmund) híres francia író „A bees telen“ (Linfame) című regénye Dobreezenben Csáthy Károly kiadásában magyarul megjelent; fordították „többen.“ A két kötet ára 2 ft.

*(„Hasonsenzei Lapok“) szerkesztését dr. Balogh Tihamér vette át. E szaklapnak most már 5-ik évfolyama jár, havonként egyszer jelenik meg két éven, s ára egy évre 6 ft. Megrendeléseket elfogad a szerkesztőség (Pest, József-tér 4. gróf Cziráky-ház) és Grill könyvkereskedése.

*(Nyilatkozat.) „Szekélyföld“ cz. munkának aug. hó végére ígért V. köteté közebe jött akadályok miatt csak is folyó év december hó végére jelenhetik meg. Midőn ezen nem önhibából eredő késedelemért tisztelt előfizetőim bocsánatát esdem, egyszersmind tudatom, hogy előfizetést Ráth Mór könyvkereskedése továbbra is elfogad, fözfött példányra 2 ft 50 kr., kötött példányra 3 ft 60 krral. E kötet számos levéltrákrában újabb tett kutatásaim nyomán igen becses adatokkal gazdagodott; terjedelme meg fogja a 30 nyomott ívet kieléteni, s e mellett vagy 50 eredeti képpel lesz díszítve. — Orbán Balázs.

Egyház és iskola.

*(Lugosi görög kath. püspökök) a vallás és közköztudományi miniszter előterjesztésére a király Oltanau János, lugosegyházmegyei áldozárt, titkárt és szenteszéki ülnököt nevezte ki. A kinevezés a hiv. lap ezept. 1-ső számában tétetett közzé.

*(A herceg-prímás) dr. Schopper György kanonokot a bécsi Pazmaneum rektorává, dr. Mally János tanulmányi felügyelőt pedig vice-rektorrá nevezte ki.

*(Tanárok kinevezése.) A közköztudományi miniszter a nagykallói alrealtanodához Burchard (Alton) Gusztávot rendes rajtanárrá, Jeszenszky István lozonci ev. gym. tanárt és Hellmár Agoston pozsonyi főgymnasiumi helyettes tanárt — a lozonzi államgymnasiumhoz rendes tanárrá nevezte ki.

*(A tanárok nyugdíjaztatásánál) ezentulkövetendő eljárás iránt a vallás- és közköztudományi miniszter körrendeletet adott ki, miszerint a kir.

tanítványainak alkalmazott tanárok, tekintettel harmincz évi szolgálati idejükre, betöltött tiz szolgálati év után fizetésük két hatodrészt, tizenöt év után három, husz év után négy, huszonöt év után öt hatodrészt, végre harmincz év után teljes fizetésüket fogják nyugdíjépp élvezni.

*(A magyar-óvári gazd. tanintézetben) a hallgatók száma ez évben 127 volt; ezek fele magyar, másikfele osztrák, porosz, olasz, román, szerb, lengyel és maczedóniai. A tannyelv most magyar és német, a vizsgák tetészet szerint bármelyikben lehetők. E tanintézet ügyében a „P. Napló“ erőlyes hangu cikkben szól föl. Az intézet, mielőtt a magyar kormány átvette, teljesen német volt, s még most is csak nehezen bír menekülni a németesség szorító nyúgái alá. Az igazgató egy szót sem tud magyarul, a tantárgyakat is idegenek adják elő, persze németül, magyar szakférfiak hiánya miatt, bár az eredmény, mit a szerény fizetésű segédtanárok magyar előadásai után fel tudtak mutatni a parallel osztályokban, nyugodtakká tesz bennünket az iránt, hogy a rendes tanári székekről is a magyar előadási nyelv fog hangzani nem sokára. De addig is arra fölhívja a cikket a kereskedelmi miniszter, hogy egy magyar tanhallgatót nevezzen ki a magyar tanhallgatók érdekeinek megóvására végett.

*(Értesítés.) A miskolci ref. leuceumban, s kapcsolatban álló elemi osztályokban, az 1870-ik iskolai év szept. hó 1-ső napján veszi kezdetét. A beiratások 1-től 5-éig tartanak, mely napon az előadások is megkezdődnek. A felvételi, javító és magánvizsgák bezárólag 10-kéig tartanak. — Tájékoztulni szükségesnek tartom az érdekelteket, cz. szüléknek tudomására hozni az iskola felett örködő egyházi tanácsnak azon régibb határozatát, hogy minden tanuló köteles az iskolai év elején a félelvi tandíjt kifizetni, s az erről szóló nyugtát az igazgatónak bemutatni. — Kelt Miskolcon, 1870. aug. 15. — Kón Pál, mk. e. é. igazgató tanár.

*(Az aszói négy osztályu gymnasiumban) az 1870-71-ki tanévi előadások szept. 1-jén kezdődnek; a szegényebb sorsu tanulóknak 30 frtnyi évi fizetés mellett a tápintézetben ebédet és vacsorát nyerne. — Aszód, aug. 25. — Az igazgatóság.

*(Tanévnyitások.) A bonyhádi ágost. hitv. algyimnasiumban a tanulók beírása, az 1870-71-iki tanévre, folyó év szept. havának 3-ik, 4-ik és 5-ik napján történik. — Az igazgatóság.

*(Bozöky János.) alrealtanodai igazgató jelenti, hogy Nagy-Kállóban még ez év őszén egy 4 tanfolyamból álló kir. állami alrealtanoda állítatik föl, melynek I. osztálya f. é. október 1-én megnyílik. A rendes beiratások, f. é. szept. 28., 29. és bezárólag 30-án, a kellő előképzettség kitűdása végett pedig rendszeresített díjtalan felvételi vizsgálatok ugyanezen napok délutánjain fognak megtartani. Az alrealtanoda I-ső osztályába felvételtelni ohajtó ifjakról követeltetik, hogy életük 9-ik évét betöltötték legyen, s az előismereteknek azon mértékét bírják, melyet a főelemi tanoda IV-ik osztálya nyújt.

Közlekedés.

*(Az erdélyi vasut piski-petrozsényi szárnyvonalát) aug. 28-án megnyitották, egyelőre csak Pujig, mert Baarnál egy kis földomlás rövid időre járhatatlanná tette a vasutat.

*(Az alsó Dunahíd) mérnöki előmunkálatai tökéletesbitése céljából a közlekedési miniszterium buvárkészülékeket szerzett a mérnököknek. Egy ily készülék vízmentes ruhából, óntalpu csizmából és kétéllel szedhető fejtakaróból áll, melyből két cső vezet ki egész a víz felszínéig, egyik frís lég be, másik a romlott lég kibocsátására. Ily készülékkel ellátott buvár 24 lábnyi vízmélységben minden megerőtetés nélkül ellehet fél óra hosszat.

*(A lánchíd) hír szerint 1871. január 1-től kezdve egészen vámentes lesz, más hír szerint csak a gyalogosok és könnyű hiatók nem fognak fizetni vámot, a terhelt szekerek azonban, az új hidak föllállításáig, bár kevesebbet, de mégis fognak fizetni.

*(Azon szerencsétlenség megállására), melyek az által történtek, hogy a gőzhajók esőnokokat feldöntöttek, a közlekedési miniszterium

elrendelte, hogy ezentul a esőnokok és ladikok a lefelé menő gőzhajóktól 300 lábnyi, a felfelé haladó hajóktól 150 lábnyi távolságban maradjanak. E rendszabály teljesen indokolva van, mert a révések s molnárok néha csakugyan vakmerően ezének a gőzhajók elébe, úgy, hogy néha a gőzhajók már épséggel nem térhetnek ki.

Balesetek, elemi csapások.

*(Megindító szerencsétlenség) idézett elő augusztus 11-én a meggondolatlan sietés Fogaason. M. Ferencz fogarasi vámbérlő családjával együtt esteli mellett ült, midőn a szolgáló beszól a szobába, hogy jöjjen ki Károly urfi, ki az iskolai szüneteket szüleinél töltte, mert vadkacsák közelnek s épen a ház felé tartanak, könnyen lehetne löni egy-kettőt közülök. A 15-16 éves ifju beszaladt a mellékszobába, leragadja a falról a fegyvert s ki akar rohanni, de az ajtóban fekvő zsákbomb megbotlott, elesett, a fegyver elsült s a töltés megölte a konyhában levő anyát.

*(Kolozsvárt) egy 11 éves figyermek töltött fegyverrel játszván, öt éves testvérét agyonlőtte. Megint egy szomorú intőpélda a szülők- és felügyelőknak.

*(Szerencsés véletlen.) A pest-terézvárosi templom tornyát most fedik. A napokban egy bádogos legény a torny tetejéről, mintegy 20 ölnyi magasságból, de legnagyobb szerencséjére egy épen a templom alatt elhaladó szénás-szekérre esett, úgy hogy semmi baja sem lett.

Mi ujság?

*(A király és a királyné) ha csak előreláthatlan körülmények nem akadályozzák, szept. 15-kén Budára, a királyi gyermekek pedig egyesben Gödöllőre utaznak. — Kelt Miskolcon, 1870. aug. 15. — Kón Pál, mk. e. é. igazgató tanár.

*(Honvédek polgári ruhában.) A honvédelmi miniszterium megengedte, hogy azon honvédek, kik tisztességes polgári öltönyben lépnek szülőfalujukhoz a fegyvergyakorlatokra, polgári öltönyüket a gyakorlatok alkalmával is viselhesék.

*(Elbocsátott honvédszolgák.) Frank Károly honvéd százados, Silber Ignác, Tankovics János főhadnagyok, Fritsz József hadnagy, Jankovics Aurel, Dubovszky Gyula szabadságot állományu honvédfőhadnagyok saját kérelmük folytán kitöröltettek a honvédség létszámából.

*(Aradmegye főispánjának) — mint a „P. Napló“ értesül — Aczél Péter van kijelölve. Helyébe követjelöltnek valószínűleg Csimegnyi Károlyt léptetik fel.

*(Elismerésre méltó gondoskodás.) Gyakran megtörténik, hogy a kórházból kijött egyének felgyógyulásuknak daczára a legnagyobb nyomorba jutnak, mivel pénzhiány miatt nem bírnak eljutni hazájukba. Ezt tekintetbe véve, a belügyminiszterium felszólította a vasutttársaságokat, hogy az ily felgyógyult szegények számára ingyenjegyek szolgáltatassanak ki.

*(A dalárünnep) rendező bizottsága mindössze 7532 frtot vett be, s a kiadás — a dalcsarnok fedezésén kívül — 1800 frttal haladja túl a bevételt; de mivel jóakaró leengedések történtek, csak valami ezer frtnyi füstnáló lesz. A városigeti dalcsarnok, melyet a dalárgyesület egy év alatt meg akar venni, ki fogja fizetni magát, ha mint remélni lehet, a város megengedi állandósítását. Előadásokat akarnak tartani benne.

*(Wagner Richard.) mint posti barátait értesíté, aug. 25-én Luzernben nöl vette Liszt Ferenc leányát, a volt Bálwőné.

*(Hírek.) A „D. Allg. Ztg.“ szerint Liszt meghívta vejét Olliviert, hogy jöjjen Szegszárdra, hol b. August szívesen látja. Az exminiszterelnök elfogadta az ajánlatot (?) és várják nejevel együtt. — Gramont hg. pedig „fogadott nejét“ küldi Magyarországra, ki egykor híres fekete szemű szépség volt Bécsben, s Kassa körül egy szép jószágot kapott ajándékba a hercegtől. — Eugénia császárnéről azt írják, hogy biztosította magát egy millió frankig. A szerződött társulat az összegből száz ezer frankot viszontbiztosításra felajánlott

az első magyar bizt. társulatnak, de ez visszautasította volna.

*(Egy braziliai magyar orvos), Gonda K. érkezett Pestre szabócsapattal rokonlátogatására sietett. Nevezett orvos már 1853 óta tartózkodik Braziliában, s mint egyik legjelesebb gyakorló orvos ismeretes. Magyarországon csak néhány hétig fog időzni.

*(A Dedk-kör) átköltözik uri-utcai helyiségeiből a dunaparti újonnan épült részvénytársaságba, hol öt nagy helyisége lesz a földszinten, Dunára szolgáló ablakkal.

*(Egy pesti ház ára.) A Szörényi-féle házat, mely 114,000 frtra volt becsülve, a napokban tartott árverés alkalmával Lázár tábornok özvegy vette meg 232,000 frtért.

*(Egy drótosítót) megújítták életét, hétéfn a budai parton álló talpak egyikéről tarisznyástul, drótosítul, mindenestül a Dunába ugrott s nem is merült fel többé.

*(A debreczeni főiskola) építéséél közelebb két férfi kottistát találtak a földben. Egyik koporsóban feküdt, másik szalmabaggyólva. A csontok állapotából ítélve a forradalom alatt temethettek el, és pedig azon időben, midőn a muszák közt a cholera dühöngött s a főiskola udvara egész kórház volt.

*(Sport.) Franciaországban aligha lesznek az idén versenyek, pedig még vagy 20 hely várna rája; Poroszországban sem igen. Nálunk szept. 9. és 11-én Kolozsváron lesznek versenyek, melyre a Királyhágon inneni istállókból is nagyban készültek (Chief, Advocat, Violet), de a vasut ismét elhasználták megnyitása miatt, ki tudja — nem válik-e vízzé az utazás.

*(Óriási szőlőlevél.) A k.-sz.-mártoni plébánia kertjében egy óriási szőlőlevél látható, melynek átmérője egy láb és négy hüvelyk.

*(Egy furfangos tolvaj) fogott el közelében a pestvárosi kapitány. Ez a jó madár valószínű tolvajbarkorai főnök volt, ki Pesten s a vidéken egyaránt készítette a terveket, fűrkészte az alkalmas helyeket, ostromozta a martalékbán. Legújában, midőn oravicai expedíciójából érkezett, fogta el a városi rendőrség. Az elvetemedett gonosztevő először tagadta, hogy tolvaj, később pedig erőszakkal is ellen akart állni a biztosnak és a drabantoknak. A jó madár neve: Keszler Adolf.

*(Sorsházak.) Az 1864-ki sorsjegyek hazása szept. 1-jén: 1692 sor 90 számra esett a főnyeremény; 1813 s. 79 számra, a második nyeresemény, 1699 s. 86 számra, a harmadik nyeresemény. A többi kihuzott szorszámok 372, 3351, 3488, 3919, 3551.

— Hírek a háborúból. — (A harcztérről) újabb csatákról hoz tudósítást a távirtd. Mac Mahon, kiről azt hitték, hogy Chalonsból Párisba huzódott vissza, Franciaország északi részén, a belga határhoz közel vonult seregével, egyfelől hogy a poroszokat oldalról zavarva, Páris felé való előnyomulásokban fenntartsa, másfelől hogy a Bazaine alatt Metzben levő sereggel összeköttetést hozzon létre. Mac Mahonnak ez utjában aug. 30-án csatája volt a poroszokkal, melyről egyelőre a berlini hivatalos jelentéssel kell beérnünk. Ez így szól: „Berlin, szept. 1. Hivatalosan jelentik Vareneseből: Mac Mahon kísérlete: Metzét az ostrom alól felszabadítani, a közelebbi napok hadműveleti és az aug. 30-diki csata által megühistatott. Ezen csatában a francziáktól 20 ágyunál több vétetett el. Az ellenség vesztesége rendkívül nagy; a mienk azonban aránylag csekély. A porosz uhánusok és huszárok reggel — az ellenség gyalogság által megszállott két falut vették be, Sedan közelében.“

*(Páris védelméről.) Az „Ind. Belg.“ követekeztet ir aug. 27-kén Páris erődeiről: „A védőművek pár nap múlva elkészülnek. Minden hid a Szaján és Marneon alá van aknázza, s bár-

mikor légbe röphető. Minden azt sejteti, hogy Páris ellenállása legyőzhetlen lesz. Franciaország fővárosának ostroma lehetetlen. Egy millió embert vesz igénybe. A környék lakosai természetükkel tömegesen jönnek Párisba. Páris tömve van rendes katonasággal. Azt hiszik, hogy az ostrom még nem áll közvetlenül küszöbön, de az előkészületek azért megtörtének. A Szaján Thomasset parancsnoksága alatt ágyuszádok állítatnak fel. A kamra tagjai közül többen, főleg Gambetta és Laurier, készen nyilatkoztak Páris védelmében részt venni. A nevezett képviselők önkényes csapatokat alakítanak, melyekhez már eddig 10—12,000 munkásjelöltet a Páris déli részén levő Biocetre-erődöt védelmeztetik.

*(Strassburg ostromáról.) aug. 25. és 26. között éjjel, egy levelező ezt írja:

A bombázás éjjeli 11 órakor kezdődött s rövid idő alatt egész Strassburg tüztengerben tűnt fel. A szél által ide s tova hajtott lángok közt a Münster-torony úgy látszott, mintha ingadoznék; öt oldalról hangzott változatva a legretentőbb ágyudörgés. A szél elhozta hozzánk a városból a nők és gyermekek szívszagot jajgatását s a barmok ordítását, s az egész jelenet pokoli látványt nyújtott. Csak 3 óra után lett vége a bombázásnak; de ha a feladás meg nem történik, az még az új folytatában a legnagyobb hűvel folytatattam fog. A bombázásnak meg kell tenni hatását, mivel a német csapatok éltét nem akarják kockázra tenni s csak a legvégsőben esetben terveznek rohamot.

*(Nancy állapota.) A nancyi „Imparcial“ írja: Sem Franciaországban, sem külföldön fogalmunk sem lehet szép városunk állapotáról. — Ezelőtt husz nappal kereskedelme virágzó volt. — Ma boltjainak nagyobn száma be van zárva. Ezelőtt tíz nappal a város gazdag és fényes volt, ma pompás nyilvános épületei Augias istállójához hasonlítanak. Katonák lovaknak a járdákon és a Stanislas tér szep kútjából itatják lovaikat. Ezelőtt tíz nappal dús élelmi készleteket kaptunk, ma csak bajjal kerithet meg az ember egy darab kenyeret. Legtöbb fájdalmat okoz nekünk a szerezésnél földmivelők helyzete. Marháikat, kocsijait, utolsó élelmüket ide kell adniok és azokat néha még mérőfeldekre elszállítani. Ki mivelje a földet? Honnan vegyék a vetőmagot? Hosszu évek fognak elmúlni, míg a sebek be lesznek hegedve.

*(A „Journal de Nancy“) a németek szarcolásáról következőket írja: „A porozok rekvizícióinak tárgyát minden képzeltető dolog képezi, u. m. liszt, gabona, kenyér (naponként 18,000 kilogramm), hus, szalonna, bor, szivar és szarvasmarha, kocsik, viasz, ing, bőr, orvosi szerek, vas, fa, lámpa, lószőr, zsák, csavarezsók, champagner stb. A városi hatóság a poroz koronaherceggel megegyezett az iránt, hogy a dohánnyárák ismét működésbe tétessenek. Naponként 100—150,000 szivart gyártanak, melyből 30,000 a be-tört hadseregnek szolgáltatják ki. Lunevilleben 700,000 frank hadisarcot vetettek ki. A városi hatóság kérelmére ezen összeg egyrészen terményekben szolgáltatott ki.“

*(Maguk a német lapok) sokat irnak azon pusztításokról és zsarolásokról, a mit egyes német csapatok Franciaország földén elkövetnek. Több helyiséget teljesen kirabolnak, egy Lastix nevű grófnak pedig kastélyát rabolták ki s iszonyu módon elpusztíták. A „Kölnische Ztg.“ ezekről sok részletet közöl. A „Voss. Ztg.“ egy poroz törzserosvot levélét hozza, melyben fájdalommal erősítetik meg a német katonák vandalizmusáról szóló hírt. — E levél szerint azonban e tekintetben nagyrészt a hesseni és a brandenburgi katonák a hibásak. Ez ellen egy másik német lap a „Gieszenor Anzeiger“ megjegyzi, hogy nem a hesseni, hanem a poroz katonák a valódi vandálok.

— (Kabyl lovakról) Algírból, aug. 23-dikán két caid érkezett Párisba, kik a hadügyi miniszternek ajánlatot tettek, hogy huszegy kabyl-lovast saját költségükön kiállítsanak.

*(Borostyáni Nándort.) A „Hon“ franciaia

harcztéri tudósítóját, ki a párisi franc tireur szabócsapattal a táborba ment, Verdunnál a porozok előtták. Elhurezták Németország felé. Fogsága azonban csak pár napig tartott. Papirokkal jól el lévén látva, igazolta magát, s ennek köszönheti, hogy sem kémül fel nem akasztották, sem hadifoglyul Németország felé nem szállították, hanem elvitték délre, és letették a semleges Svájc határára. Ez időszert Bernben van.

Nemzeti színház.

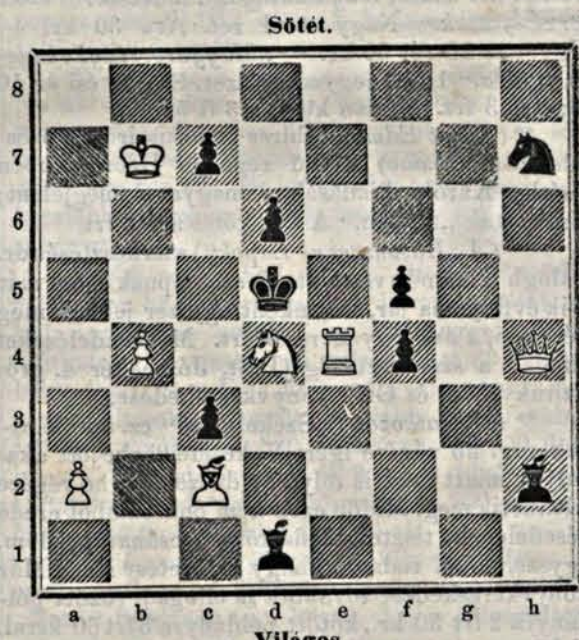
Péntek, aug. 26. „A londoni arszádnok.“ Vigjáték 5 felv. Bourcault után ford. Csepregi. Szombat, aug. 27. „Hamlet.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Thomas A. Vasárnap, aug. 28. „Aecopus.“ Ered. vigjáték 5 felv. Irta Rákosi J. Hétfő, aug. 29. „Egyik olyan mint a másik.“ Vigjáték 1 felv. Nancy után ford. Pázmány D. „Iris boszorg.“ Vigjáték 1 felv. Irta Ferrier F., ford. Paulai. És „A munkások.“ Dramolet 1 felv. Irta Manuel, ford. Paulai. Kedd, aug. 30. „Tell Vilmos.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Rossini. Szerda, aug. 31. „Báró és bankár.“ Dráma 3 felv. Irta Hugo Károly. Csütörtök, szept. 1. „Ernani.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

Szerkesztői mondanivaló.

— H-Boszorgény. M. J. Nagyon sajnáljuk, hogy sok jót és igazat tartalmazó polemikát nem közölhetünk, nagy terjedelmű kivül, azon személyeskedő morór miatt, melylyl össze van fonva az érvelés fonala. Azt hisszük, hogy a megtámadott czikk és írása nem is épen oly fekete, mint ön feltinteti. — Nagy-Peszék. P. K. „A vidám fiak“ eszméje s szerkezete elég jó; de a formai kidolgozás gyenge. Kísérte meg újra átdolgozni, ha jobban sikerülne a kulak és nyelvi csinját eltávolítani. — B. I. „A bizony még nem költészet“ — mondja ön s ezt mondjuk mi is. Nemes érzelmei nyilatkozata, de költői emelkedés nélkül, szerencsére költői igények nélkül is. — Anyagi-föld. Z. K. Igazán szép alapessze, s egyes sikerült versszakok. De túlságos hosszúra nyújta, a mi sokat levon élvezetességéből.

SAKKJÁTÉK.

562-ik sz. f. — Baeuer Károlytól (Laibachban.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 557-ik számú feladvány megfejtése. (Healey J.-től Londonban.)

- Világos. Sötét. 1. Ba1-a8 Hh8-f7 2. Ba8-g8 Fc3-d4 3. Vd1-f3+ Ke4-f3 4. Hh8-d2 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Kuló József. — Jászakéren: Galambos István és László. — Zámolyon: Parragh József. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Palikao gróf (arckép). — Páris. I. — Jelenetek a harcztérről (három képpel). — A verásd. — Utazás a hold körül. (Folyt.) — A komáromi honvéd-émlék leleplezése aug. 28-án. — Az előtápiki fűrerdő. — Egyveleg. — A mannheim-forbach-metzi vasutvonal térképe. — Tarház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Hírek s háborúrol. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

Mindenkinek különös figyelmébe ajánlatik a Forty orvos-féle általános SEB-TAPASZ,

mely rendkívül gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalomt csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztos s egyszersmind gyógyes gyógyulást eszközöl különömmé bajokban. — Ily bajok a torokgyulladás, légcsőgyulladás, bőrkés-barnaság, hátrgyógyik (Croup, angina) mindennemű megcsértesek, harapás, szurás, vágás vagy égés által támadható s e b e k, megforrasások, darázs- vagy méhszúrások, konok-fekélyek, zuzatok (conduitiók) — meglegő gyors fájdalomcsillapítását — rögzített dagantok, gumók, tályogok, pokolvar, vérfégek, mindennemű mirigybetegségek, gürvölgyek, fagydagant, ujjféreg, kőrümméreg, vadhus, tacsivagya, csontszú, kificamítás és megdrándulás, helyi csiz; továbbá a szülés folytáni lábfelfakadások, és sebek, fájós fekélyt vagy már gyesnő nő mell. — Sok nő már ósírban volt emlőráktól, — a különben elkerülhetlen életveszélyes sebészeti műtétek mellőzésével — egyedül ezen jeles sebtapasznak használata által menekült meg. — Végre a teszte teljesen bemejlett bármennyű szálka, vagy darázs és méh-fülánka csupán ezen tapaszunk rövid idei használata folytán annyira előtűnik, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebészeti műtét és fájdalom nélkül könnyen kihuzható. — Ezen megbecsülhetlen gyógyeszer, melynek jelesége leghitelesebb egyének számos s különös kívánatra bármikor felmutatható bizonyítványai által már régen a legfényesebben elismertettet — rendkívüli, s legkülönnömmé esetekben megpróbált hatásánál és feltűnő sikerűs eredményeinél fogva, melyek használata által még elavult bajokban is eléretnek, jól megalapított és elterjedett híret kétségbevonhatlanul igazolja.

A csomagok ára 50 kr. és 1 frt, használtl utasítással együtt. Közponni küldeményező raktár: Pesti TÖRÖK JOZSEF gyógyeszeres urnál király-utca 7-ik szám alatt. Továbbá kaphatók Pesten: Jezovits M. a „magyar királyhoz“ czimzett kir. udv. és Scholtz János a „szentháromsághoz“ nevezett városi gyógyeszerárban, és Emrez K. a váci-utczában az „avany oroszfényhoz“ és az ur-utczában a „két matrózhoz“, czimzett üzletben. — Botka és társaság a nagyoz-utca 46. sz. a. — Budán: Pichler Gyózy kir. udv. gysz. A Krisztinavároiban Wleschek E. gyógyeszer. és a caszárúrdói dohánnyüzésében. — Becsben: Pleban F. Xav. gysz. urnál (Stoek im Eisenplatz) Nr. 1. Dr. Girtler gysz., Freiung 7. sz., dr. Strasky Nándor Kärntnerstrasse 34. sz. a. — Prágában: Fürst J. — Grázban: Dr. Grablovitz V. — Aradon: Szarka J.-nál. — B-Ujfalun: Vass Jenő. — Békés-Csabán: Biener B. — Debreczenben: dr. Róthschnek V. E. — Duna-Földváron: Nádhera P. — Egerben: Plank Gy. és Schüttig J. gyógyeszeres. — Eperjesen: Isépy Gy. — Érsekújvárott: Conlegrer J. — Esztergomban: Kégl L. — Gyönyörszőn: Kocianovich J. — Győrött: Lehner E. — H-Szoboszlón: Beszedés J. — Hajósan: Az ottani m. k. postahivatalnál. — H-M-Vasarhelyen: Oblat L. — Hőgyészben: özv. Fischer Kr. gysz. — Jolsván: Maléter Alb. — Kaposvárt: Schröder S. — Kassán: Koregtó A. — Késmárkon: Generich C. A. gyógyeszer. — Komoromban: Grötschel Zeigmond. — Léván: Boleman Ede. — Makón: Weil M. — Maros-Vasarhelyt: Bucher M. — Miskolczon: Dr. Csáthi Szabó J. — Mohácson: Kreitl G. — N. Kanizsán: Wajdits J. — N-Szebenben: Záhner J. F. N. Szombaton: Pántotek R. — N-Váradon: Huzella M. — Nyir-Báthoron: Szturházy J. Nyiregyházaon: Kovács S. — Pakson: Malatinszky S. — Pécsen: Sipőcz J. — Podoliban: Fax József. — Pozsonyban: Pistetóty B. — Rimaszombathban: Hamalák K. — Rozsnyón: Pósch J. és Hirsch J. N. — Sopronban: Bock Gy. — Selmeczen: Vitkovics János. — Szabadkan: Hofbauer V. — Szathmáron: Jurcsko D. — Sz-Fehérvárott: Braun J. — Sz-Györgyön: Neumann F. K. — Szombathelyen: Pillich F. — Temesvárott: Poehér J. E. és Quirny A. gysz. — Tescón: Ágoston Gy. — Unzvárott: Okolicsny J. — Vasvárt: Arady P. és Rossák A. — Verszeten: Flam L. — Verpelétben: Mersitz J. — Veszprémben: Ferenczy K. — Zággrában: Hegedüs Gy. városi gyógyeszerárban a „fekete sashoz“ és Mitlbach Zs. — Zirczen: Tejfel J.

Kolozsvárott: BINDER K., gyógyeszerésznél. Brassón: FABICK E. és GYÉRTYÁNFY J. és FIANÁL. Hatzegen: MATEFI B. gyógyeszerésznél. Czernowitzban: SCHNIRCH J.-nál. Főraktár Moldvaországra néve: Jassiban: JASSINSKI A. gyógyeszer. A t. cz. gyógyeszerés és kereskedő urak, kik raktárt elvállalni hajlandók lennének, felszólítatnak, miszerint e részben ajánlataikat ezen gyógyeszer készítőjéhez FORTY LÁSZLOHOZ címzeve: Budára beküldeni sziveskedjenek, ki megrendeléseket is pontosan teljesít. 349 (6—8)

Videki bérmentes levelek általi megrendelések az árak középszámban beküldésre, vagy postai utánvét mellett tüstént és legpontosabban telelítettnek.

Érdekes újdonság nők és hajadonok számára.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A NOK HIVATÁSA.

Irta BENICZKY IRMA. A mű tartalma: Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó. — Bevezetés. — Az anyai befolyás. — A nő befolyása a társadalmi életre. — A nő befolyásának miképe, természet és kiterjedése. — Az anyai szeretet. — Milyen eszközök biztosíthatják a nő személyes befolyását? — A nő neveléséről. — Mi legyen a nőnevelés valódi tárgya? — Előszó.

Unschuld E.
fegyvergyára és kereskedése

Pesten, Váci-utczán a „levélhez“
és új főok-raktára a kerepesuti bazárban, a nemz. színház-
zal szemközt,

ajánlja „saját készítményű“ s a legjobb s a legújabb szervezettü

Lefauchaux és Lancaster vadászfegyvereit
finom sodrony és damascóvövekkel, gyönyörűen vésvé, ezüsttel vagy arany-
nyal bearakva:

Lefauchaux-puskák 60, 70, 80, 90, 100 és 120 fjtával.
Lancaster-puskák karkas nélkül a legjobb és legújabb
systema szerint 90, 100, 150 fjtáig. 881 (4-9)
Lüttichi Lefauchaux-puskák a legelső és leghíresebb
gyárakból 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 fjtig. Mindennemű vadász-
csappantyus-fegyverek

Egyszerű fegyver	7-10 ft.
Kettős fegyver patentesavarral és keményen forrasztva	13-16 "
Lüttichi kettős fegyver drótosóval (Rubán)	20-25 "
Kettős fegyver zsinór vagy damascó-sóval	25-45 "

REVOLVEREK.

Lefauchaux legjobb systema 6, 10, 18, 21 és 30 lövéssel, egyszerűen, valamint
legfényesebben kiállítva, 8, 10, 12, 16, 20, 30, 50 és 60 ft.

Terczerolok egy pár 2 ft., kettős 4 fjtól fölfelé.
Flobert puskák és pisztolyok, nyereg és czélpisztolyok.

Lefauchaux és Lancaster puska-töltények
Gevelót J.-től Parisból és mindennemű védőfegyver.
Minden nálam vásárolt fegyver pontos löképesége és szilárd munkáját jól
állók, s nem tetszés esetében egy hó alatt becsérthető.
Levélbeni megrendelések pontosan teljesítenek.

Heckenast Gusztáv pesti könyvkiadónál megjelent és minden könyvtárban kapható:

TÖRVÉNYEK
és
HIVATALOS RENDELETEK
gyűjteménye,
a nemzeti felelős kormány visszaállításától fogva.
Kiegészítő jegyzetekkel.
Szerkeszti
ÖKRÖSS BÁLINT
hites ügyvéd s magyar királyi igazságügyi miniszteri titkár.
1867-ik év hét füzetben, egy-egy füzet ára 50 kr.
Ugyazaz egy 38 ívre terjedő kötetben ára 3 ft.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

KORUNK IGÉNYEI SZERINTI
GYAKORLATI
MEZŐGAZDA-TISZT.
Egytálat czélszerű s tanulságos kézikönyv
a földirtokosok, bérnökök, mezőgazdaság-intézők, kezdő gazdák s tanoncok, szóval
mindazok számára, kiket érdekkel a gyakorlati mezőgazdaság.

PACZIG G. C.
ötödik kiadása nyomán, hazánk viszonyaihoz alkalmazva átdolgozta
REISCHER ENDRE,
volt kecskényi gazdasági tanintézetbeli, vegytan-, gazdaszat-, műtan- és számvitelnek
tanára.

1864. (431 lap, n. 8-rét.) Füzve 2 ft. 60 kr.

Régi pénzeket

és mindennemű régiséget, drágakövet, lovagló és nyeregszerszámokat lótakarókkal együtt, arany ezüst és drágakövekkel kirakva; továbbá gyöngyöt, színeskövet, aranyat, ezüstöt, asványokat vesz és cserél a legmagasb áron.

Régiségek és természetiek irodája.

Pesten, Dorottya-utca a Lloyd épületben, 14. sz. a.,

hol egy nagy választéku raktár mindennemű régiségek, régi pénzek, gombok, övek és mentekötőköl a legelősebb áron, ugyszintén egy nagy raktár asványok, lepkek, bogarak, madárhörök, tojások, szemüvegek is található. 850 (4-4)

Hetedik kiadás
(magyar nyelven negyedik).

A nemlé élet títka s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemlé betegségekröl, az utóbbiak óv- és gyógy-módjaival. 879 (3-12)

Függelékkel a bujatori ragályszászról és Dr. Rodet, lyoni orvos ragályelleni legbiztosb óv-szeréről.

A férfi és nő ivarszerek bonctani ábrával. Ára: 1 uforint.

Postán megküldve 10 krral több utánvétellel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:

Dr. Eiber V. P.

Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Beküldetett.

Zágráb.
Tek. Mitlbach gyógyszerész urnak.
Az öntöl vett kitünő

Köszvény-vásznon

itt igen hathatós alkalmazást talál. Nemrég Luzic határörnek Resetareban is küldött ön ily vásznon, melynek használata után ő, ki hat hónapon át csuszban sinlódott és majdnem nyomorekká lett, teljesen kigyógyult. Épen ma kepeztetem meg e köszvény-vásznon (kapható Pesten, **TÖRÖK Jozsef** gyógyszerárban, király-utca) megrendelésére. Legyen szives tehát e felette hasznos köszvény-vásznonból 2 darabot címem alatt posta utánvétellel mellet küldeni.

Tisztelettel
Antalok J.
tanító Crubicán.
U. p. Uj-Gradiska.
883 (2-4)

Pest, szeptember 11-én 1870.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krajczárba; háromszor vagy többszöri ígátásnál csak 7 krajczárba számíttatik. — Kiadó-hivatalsuk számára hirdetményeket előfog Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 ujkraczár.

Páris hadparancsnoka.

A francia nemzeti dráma rohamléptekben közeledik a végkifejledéshez. Az események oly gyorsan váltakoznak, hogy azokkal egy képes hetilap még akkor is alig tarthatna lépést, ha a viharos hullámzás közben fölmerült nevezetességek s főszereplők arcképeit egyenesen papírra és azonnal az olvasóhoz táviratozhatná.

A főszereplők már kezdenek elesni, elbukni, jele, hogy a katasztrófa közelit. Ime Napoleon fogva, Palikao lebukva, — s e szerint mult számunkban kifejezett sejtelmünk, hogy ő csak egy futó pillanat embere, hamar valósult, — De Failly s a nemes Mac Mahon (egy szept. 5-ki távirat szerint) seibeikben meghalva!

Ugy látszik, a jelen háboru nem egy, hanem több egymással kapcsolatban álló drámának láncolatát fogja képezni. Az első szakasz, melynek fő hőse III. Napoleon, már bevégeződött, és pedig olyképen, hogy a ki az utóbbi két évtized eseményei folytán már kétkedni kezdte a földi igazságszolgáltatásban, a sedani katasztrófa híret véve, megilletődve kiálthat föl, hogy: mégis csak van igazság a földön! Nem dicső halál, de minden eddigi sikerének nimbuszát elborító lemoshatlan gyalázat, erkölcsi teljes megsemmisülés a világ és önmaga előtt — a legretentőbb büntetés érte el azt, ki ezeltől husz évvel megbuktatta a francia köztársaságot, s most is, személye érdekét helyezve a haza fölé, e miatt nemzetére beláthatlan végü veszélyt, inséget zúdított!

Mert most már világosodni kezd a homály, mely eddig a francia hadműködés balságának okait fődte azok szeméi előtt, kik a nemes francia nemzettel rokonszenvezvén, a kezdet műveleiben némi tervszeriséget véltek látni, holott az nem volt egyéb, mint az erkölcsileg rothadt császárság megmeregítvő lidércznyomása. Az eddigi hadjárat átka ama bünös

kiindulás volt, mely első s fő szempontul császárság és nem a haza megmentését tűzte maga elé. Mert ama népvándorlásszerű hadakkal szemben, melyek háromszor — sőt négyszeresen multák fölül a francziák véderejét, világos, hogy csak a fölfegyverzett nép küzdhetne volna le a másik fölfegyverzett népet. Azonban a császárság később volt a gyűlölt idegennek rabjává, szolgáljává lenni, mint saját népével a szabadságot megosztani!

Ekként a császárság, mint fő hős megbuktával a drámai cyclus első szakasza vé-

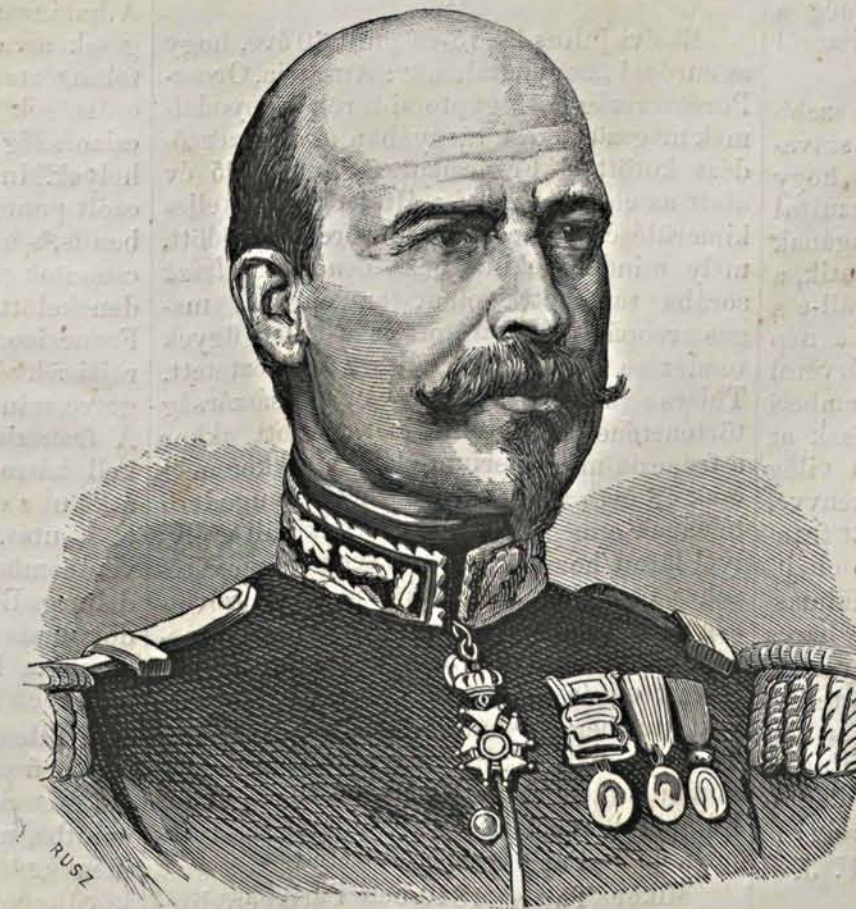
lött nehéz. Bizonyos csak az, hogy a helyzet szörnyü nehéz, s aggasztólag baljós kinézésü, elannyira, hogy bármi nagy legyen is hitünk az új hősnek, a köztársaság örökifju eszméjének csodatévü erejében, és ha annak végleges diadalában percig sem kételkedünk is, de másfelől meg kell engednünk, hogy a bünös előd által elkövetett szörnyü hibák csak hosszú és rendkívüli küzdelmek folytán tehetők jóvá.

A kérdés az, vajlon marad-e elég ideje a köztársaságnak még jókor helyrehozni a mulasztást, a nép fölfegyverzését? A sáskasokaságával gyözö ellenség akadálytalanul közeleg a főváros felé, hogy a szokatlan diadaltól részeg hadával elfojtsa még csirájában a hősokeket és vértanukat termő veszélyes magot, s elfojtsa ott a szabadság eszméjét.

Ha Páris legalább hat hétig bírna ellentállni a felé tóduló tamerláni tömegeknek, s ez alatt az ország déli részében tekintélyes haderő szerveztetnék, mely az ez idő alatt megfogandó ostromló hadnak háttába kerülhetne és hadműködési vonalát háborgatná, talán még így megmenekülhetne az elnyomatás borzasztó veszélyétől.

De hogy ez lehetséges-e, ezt legfőlebb azok tudhatják és remélhetik, a kiket az új kormány e földadat kivitelével megbízott, tudniillik: a honvédelmi bizottmány és annak elnöke Trochu tábornok, kinek arcképet ezennel bemutatjuk, azon ohajtással, vajha, mire soraink világot látnak, az események által tul ne szárnyaltassunk, vagyis hogy a derék tábornok helyét a párisi főparancsnokságban ne valamely csúcsos sisaku egyén foglalja el.

Rövid életirátát már a francziák rágalmazásában buzgó német lapok is azzal kezdik, hogy jelleme szeplötelen, s hogy elveit illetőleg orleanista, a mi tán csak annyit jelent, hogy nem volt barátja a III. Napoleoni bonapartismusnak.

TROCHU TÁBORNOK.

get ért. Uj hős lépett a színpadra: a francia nép! És most kezdődik a második szakasz. Mi vége lesz ennek? Jó vagy rossz, rövid vagy hosszú lesz-e a küzdelem? — ez iránt még egybetétesekbe bocsátkozni is szerfö-